

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

N. G. RĂDULESCU-NIGER

UNCHIUL CHRISTEA

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRARIEI LEON ALCALAY

No. 37, Calea Victoriei, No. 37

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

UNCHIUL CHRISTEA

Lui Ioan. Th. Florescu spre semn de devotată prietenie.

I.

Mare sfat de familie la cucoana Smaranda Veveriță. Vorbă destulă, nici o idee bună, nici un plan mai ca oamenii. Ori cât căutau să'și ascundă lăcomia supt un aer de iubire, lăcomia se strevedea ca prin sticlă. Ori cât căutau să'și facă glasul dulce-dulcișor, le strălucia în ochi ciuda că nu isbutește nici unul să convingă pe ceilalți. Își frământau mintea, își frângeau degetele supt fața de masă făcută dintr'un șal turcesc, și nu eșia nici un plan mai bun, înaintea căruia să se plece toți și să cadă apoi la învoială.

Și era doar acolo, domnul Arghir Ioso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

fescu, fost odată în slujbă dicanicească și acuma pensionar al Statului, om cu experiență adâncă, după cum o spunea el cu ifos, mângâindu-și perii albi ai ceior șaizeci și opt de ani ai săi; era Nicu Bondaru, copt la cap și copt la vârstă,—după cum îi spunea cucoana Tarsița, jumătatea sa după pravilă, și numai o bucățică, după obiceiu, pentru că d. Nicu era strengar de n'avea margini. Vezi că era și frumușel, berbantul, cu ochii lui mari negri și cu alunița ceea tocmai lânga nara dreaptă. Drăcoasa de aluniță fripsese și inima cucoanei Tarsiței acuma vre-o cinsprezece ani; dar... vremea vremuise, și arsura se închisese de tot. Acum cucoana Tarsița era ca o gaiță de rea; toată ziua nu'i tăcea gura; nici o făptură omenească sau dobitocească nu scăpa necertată. Iar între o gură dată slujnicii, de pildă, și un băț cățelului, își arunca ochii în oglindă și-și trăgea cu pămătuful o pojghiță subțire de pudră. Pe bărbatu-său incai nu'l lăsa nici un minut, când îl prindea p'acasă; lui însă nu'i păsă, — era englez și se deprinsese cu *ciuma* lui, după cum o numia cu tonul cel mai flegmatic din lume. D. Bondaru era arhitect; nici un plan însă, care să lumineze, să uimiască sfatul de familie și să'i plece pe toți de parte'i.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Era apoi Florea Lazu, membru la primărie, membru la societatea de construcțiuni, membru la societatea creditului funciar rural, censor la Banca Națională și președinte de onoare al mai multor societăți, — om universal, dacă nu în cunoștințe, cel puțin în știința d'a se vârâ pretutindeni, d'a suci și învârti chichițele, d'a găsi nod în papură și pete în soare, d'a convinge în sfârșit pe cei netoți că afară plouă, în timp ce ei vedeau bine că e soare și cer senin.

D. Lazu tăcuse pân'atunci, gândindu-se adânc și stând cu barba în palme și cu coatele înțepenite pe genuchi.

Era apoi tânărul Vasilică Răbuș, plin de latinească până în vârful unghiilor, pedant foc, neștiind să lege două idei la un loc cu limpezime și plângându-se că lumea e atât de imbecilă, în cât, o, zei! nu'l putea înțelege nici odată.

Crezându-se prea mult, — puțin inteligent, dar îndopându-se cu multă citire, — își adunase un capital de idei încălcite, care făceau pe acela ce'l asculta să-i zică numai decât că e un neghiob; iar când se supără că lumea 'l contra-zice și strigă că e cum spune el, — făcea pe lume să-i zică: e un nebun. Și însă avea trecere în lume, și însă era profesor și bine privit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr

de minister, — pentru că vorbea nemțește și *studiase* la Berlin.

D-l Răbuș spusese multe păreri, dar nici una nu plăcuse; și acum se retrăsese într'un colț supărat pe *ruginiții* cari nu-i adoptau una măcar din părerile ce se potriviau cu progresul și cu civilizațiunea, dacă nu cu situațiunea de față.

Mai era în sfârșit d-l și d-na Ariceanu, rentieri, de vârstă de mijloc, iubindu-se și acum; oameni cari mergeau cu economia spre zgârcenie, cu iubirea de sine'și până la egoismul cel mai absurd, cu iubirea de alții până la fățărnicia și lingușirea cea mai joasă.

Cucoana Zmaranda Veveriță, în casa căreia s'aflau toți, prezida sfatul. Toți îi dăduseră această sarcină, din două puncte de vedere: pentru că era cea mai bătrână și pentru că le da mese bune totdeauna, — bunioară ca și în seara aceasta.

Cucoana Smaranda trecuse de optzeci de ani, dar nu arăta să fie nici de cincizeci. Trăise bine totdeauna, dar cumpătat; econoamă, dar pururea gata să ajute, și nu puțină lume se pricopsise de pe urma ei. Chiar nepotul Răbuș fusese crescut cu banii ei în pension și, tot pe socoteala ei, trimis la Berlin.

Ca recunoștință, tânărul doctor în litere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

și în filozofiie, venia în toate zilele s'o vadă, de câte două ori pe zi; dar potrivia totdeauna înainte de ceasul obicinuit al mesei. La săptămână aducea mătușei o cutie de rahat de Sira, veritabil, cel mai „fain", — după cum zicea el; — rahatul plăcea cucoanei Smarandei nevoie mare de mult.

II

— V'am chemat, feții mei, — le spusese cucoana Smaranda, înainte de masă, — să vă spun un lucru. Unchiul vostru Christea vine în București și-o să tragă în gazdă la mine. Iacă însă care-i chestia cea mare. Vrea să mi se facă mie danie cu toată averea lui și eu să'l îngrijesc până la moartea lui. Da, de! Știu eu că n'o trăi el mai mult decât mine? Asta-i la voea lui D-zeu. De aceea, iacă ce m'am gândit eu. Să chibzuiți voi in de-voi și să vă înțelegeți care să'l luați cu voi și el să se facă aceluia danie. N'am spus numai unuia, că de! eu vă iubesc pe toți de o potrivă și n'am vrut, nici nu vreau să zică vr'unul din voi, că seamăn între voi zizanie și pizmă, părtinind pe unii și nepărtinind pe alții.

Iacă de ce acuma, după masă, toți chibzuiau, toți voiau să arate că el, și nu ceilalți, are mai mult drept de a găzdui pe unchiul Christea.

Muzeul Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdr

Nimenea însă nu izbutia și începuseră deja să'și arunce unii altora vorbe înțepate, — mai ales cucoana Tarsița, soția lui Nicu Bondaru.

— Măre, știți ce una? strigă de odată d-nu Lazu, multiplul membru și președinte, ridicându-se în sus cu tărie.

— Ei, ce e! făcură toți, ciulind urechile ca coteii și așteptând cu nerăbdare.

— Suntem o familie, nu e așa?

— Firește... răspunse Iosofescu pensionarul; toți rude de aproape.

— Atunci, trebue să ne înțelegem ca rude bune ce suntem, nu e așa?

— Mai așa! strigă cucoana Tarsița.

— Pentru aceasta nu e decât un singur mijloc, unicul, dar puternic și impăciuitor; unicul, dar care, cu părere de rău o spun, nu va mulțumi pe tânărul nostru filozof.

— Pe neamțu, nu? Foarte bine, făcu Iosofescu, care nu iubia de loc pe Răbuș.

— Da, pe dânsul nu, răspunse Lazu.

— Și care mijloc, mă rog, zise d-nul Ariceanu, rentierul, privind cu oare care dispreț suveran la vărul său primar Lazu.

— Eată-l.

Aci făcu o pauză, iar restul muritorilor își opri respirația, așteptând cu gurile deschise.

— Averea unchiului Christea, care, după

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cum știm, se urcă la câte-va milioane, trebue să se împartă între noi, odată, iar nu unuia singur, cum vrea unchiul... Ei bine, doamnele mele și domnii mei, să împărțim între noi și pe unchiul Christea, viu cum e.

— Cum asta? făcură toți.

— A, înțeleg, zise arbitectul, adecă să...

— Mă rog, mă rog, întrerupse Lazu, mai aibi puțintică răbdare. Mă esplic, onoratul meu auditoriu, mă explic la moment. Să împărțim pe unchiul Christea, am zis, nu e așa? Ei bine iată cum: mijiocul e ingenios, după cum veți vedea numai decât. Suntem, câte familii anume în cercul înrudirei noastre? — Cinci, nu e așa? dacă nu punem, bine înțeles, pe filosoful de la Berlin, care nu e familist.

— Să am iertare, mă rog; nu sunt însurat, dar o să fiu în curând... răspunse Răbuș cu mânie.

— Până t'ei însura, taci și ascultă, întrerupse Iosofescu. Urmează, te rog, nepoate Lazule.

— Cum ziceam, dar, suntem cinci familii. Să stea unchiul Christea, la fie-care din noi, un termen oare-care, termen, bine înțeles, hotărât de sfatul nostru. Se va bucura, la fiecare din noi, de toată iubirea și de toate plăcerile ce sunt cerute de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vârsta sa; cu un cuvânt, îi vom împlini toate dorințile. Ei, ce ziceți de planul meu? Superb, nu'i așa?... Astfel unchiul va înțelege că nu e nevoe a se da danie unuia numai, de vreme ce toți îl îngrijim de o potrivă de bine. Așa'i?...

— Bun! — aprobă Iosofescu.

— Hm... așa și așa, zise cucoana Tarsița, dar... în sfârșit... așa ceva puteam spune și eu.

— Nu prea practic, par'că... grăi d. Ariceanu. Nu'i așa, puico? — adaose, întrebând pe jumătatea sa.

— Cam nepractic, răspunse ea.

— Rău, prost, — zise și Răbuș.

— Oul lui Columb, oul lui Columb... strigă Lazu. N'ați scos din onorabilele d-v. capete nimic mai nemerit, și acuma vi se pare că ați fi putut avea și d-v. ideea asta.. Bravo, unchiule Iosofescu, numai d-ta ești omul care mă înțelege mai bine.

— Acum că v'am auzit pe toți, feții mei, grăi cucoana Smaranda Veveriță, să-mi spun și eu cuvântul meu. Vorba lui Lazu mi se pare nemerită și prielnică pentru toți. Să vie la toți să stea, și când o veni apoi și la mine, eu o să vă laud dragostea ce aveți pentru el și treaba o să mergă bine... Hai, ce ziceți?

— Bun. Atunci las' că am eu un plan

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai bun ca al tuturor, — dar.. pentru mai târziu, grăi Răbuș cu mândrie. Pentru acuma, deși nu sunt pus în combinație, aprob pe al unchiului Lazu.

— În sfârșit, avù și neamțu un plan, slavă lui D-zeu... Da, adecă de ce nu ni-l spui acuma? zise Iosofescu.

— Pentru... multe cuvinte... răspunse Răbuș cu ifos, cuvinte ce le veți ghici la timp adecă.

— Te-am înțeles, domnule filosof; umbli cu vr'o șoaldă, îmi pare... Bine, ți-om vedea filosofia, la urmă, — îi grăi Lazu. Și acuma scumpii mei, ne-am înțeles, va să zică?

— Ne-am înțeles, — răspunseră toți.

— Și termenul, de cât să fie? întrebă Lazu.

— De două luni și două-spre-zece zile, — zise Ariceanu, care făcuse socoteală cu creionul.

— Sunt însă și luni cu 31 zile — zise Răbuș cu ironie.

— Taci din gură, neamțule! — strigă Iosofescu. Cu 30 cu 31, cu 28 ori cu 29, — asta nu e treabă mare. Oamenii de treabă să înțeleg ușor. Acu, să vorbesc și eu. Unchiul Christea vine peste o săptămână, așa'i băeți? Ei, să ne împărțim lunile și zilele, începând cu 1-iu Decembrie. Fă socoteala, neamțule!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— O fac, răspunse Răbuș. Și după ce așternu pe hârtie câte-va numere și nume de luni, citi rezultatul următor: De la 1-iu Decembrie și până la 12 Februarie, o familie; de la 12 Februarie și până la 24 April, altă familie; de la 24 April și până la 6 Iulie alta; de la 6 Iulie și până la 18 Septembrie alta, și cea d'a cincea familie, va avea pe unchiul Christea de la 18 Septembrie și până la 1 Decembrie.

— Când apoi își va reîncepe iarăș periodicele schimbări de domiciliu, complectă Lazu. Bun. Acuma, care familie va începe ?...

— Noi să luăm lunile în care e cuprins sfârșitul lui Februarie, bărbate, — grăi d-na Ariceanu către soțul său.

— De prisos, d-nă, — luă vorba Bondaru, care făcuse și el socoteala. Neamțul nostru a calculat așa, în cât fie-care să'l avem câte 2 luni, socotită luna a 30 zile, plus alte 12 zile, parte dreaptă din cele două luni ce rămâneau la urma anului. Numai cine va începe, va avea a'l ține pe unchiul 2 zile mai mult, pentru că Decembrie și Ianuarie au câte 31 de zile.

— Ei, asta-i, mă pricopsișii, vere Bondarule. Dar Martie n'are tot 31, dar de Maiu, Iulie, August și Octobre, ce zici ? n'au și d-nealor tot câte 31 de zile ? — grăi Ariceanu, după ce socotise și el cu creionul.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Bre, dar curioşi mai sunteţi, — făcu Iosofescu, — şi dac'o trece o zi mai mult colo, ori dincolo, ce o să fie? Par'că sunteţi nişte calici, cari se sfădesc pentru o firmitură de pâine luată mai mult de unul dintr'ânşii.

— A, nu, unchiule, — protestă Bondaru; nu suntem noi interesaţi până într'atâta. Numai văru Ariceanu le scorneşte toate comediile astea.

— Eu, băieţi, eu, pentru că o zi are cheltuiala ei şi traiul e greu, foarte greu... De aceea, noi luăm pe unchiul de la 12 Februarie până la 24 Aprilie; Februarie anul ăsta e numai de 28 de zile şi'mi convine.

Lazu râse cu zgomot.

— Fie, vere Aricene,— d-ta partea a doua şi eu pe cea d'ântâi. Eu voiu începe cu...

— Ba nu, vere, — strigă d-na Bondaru. De ce să treci d-ta întâiul şi nu noi, de pildă? Nicule, — adaose ea, întorcându-se către soţul ei, să începem noi cu unchiul...

— Nu, verişoară, — răspunse Lazu, apăsând pe vorbe, — voiu începe eu.

— Atunci, dacă e vorba pe ceartă, — de ce să nu încep eu? strigă Iosofescu.

— Cu nici un preţ, — strigă cucoana Tarsiţa Bondaru, ridicându-se în sus cu furie, — cu nici un preţ, — şi, făcând un gest

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu mâna, dădu jos un pahar mare și frumos, pentru flori, care se sparse în bucăți și bucățele. Vai, ce făcui! iartă-mă, te rog, mătușică!... strigă ea și se trânti pe scaun îmbufnată.

— Nu'i nimic, nepoată, — răspunse cucoana Smaranda. Apoi, după ce'și drese glasul cu două trei tușituri, se adresă tuturor: feții mei, stați că vă împac eu. Ca mai bătrână decât voi, încep eu.

— Da, — strigă d-na Ariceanu, — și pe urmă noi după d-ta, mătușică.

— Asta nu'mi prea vine la socoteală, grăi Lazu.

— Nu 'ți-o fi venind, vere, însă ne-ați dat o dată dreptul ăsta și noi nu întoarcem nici o dată o tocmeală făcută, zise Ariceanu.

— Înțeleg s'o faci asta când ai apucat să dai vr'o arvună, de frică să n'o perzi, dar acuma... grăi cucoana Tarsița.

— Ei, copii ce sunteți, — grăi cucoana Smaranda, răzând. Lăsați pe nepoata Ariceanu să'l ia pe Christea după mine.

— Fie, dar pe urmă să viu eu! strigă Tarsița.

— Bine, bine, voi, al treilea, nepoată Tarsițo, — hotărâ cucoana Smaranda; — apoi d-ta, nepoate Iosofescule și la urmă, d-ta nepoate Lazule. Așa, am isprăvit și cu asta; însă, știți voi povestea cu pielea ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

sului? Iaca așa am vândut'o și noi, înainte d'a vâna pe urs, — adaose bătrâna râzând. Să vedem dacă și Christea s'o învoi cu târgul nostru.

— Mătușică, — începu Lazu, ridicându-se și grăind cu gesturi oratorice, — dă-mi voie să comptez pe buna-voința d-tale și pe spiritul d-tale atât de impăciuitor, cu care ai știut totdeauna să ții armonia între noi. Numai d-ta, cu influența ce o ai pe lângă unchiul Christea, poți să'l faci a nu dezaproba târgul nostru, spunându'i că numai dragostea sfântă și neschimbătoare ce avem pentru el ne-a făcut să 'l împărțim astfel, și ne va face a'l trata cu toate atențiunile ce merită un așa de respectabil și neprețuit unchiu. Am zis.

— Bravo, Lazule. La viitoarele alegeri par'că te văd și deputat... strigă Bondaru.

— Când ar ajunge toți vorbă-lungii la Cameră... mormăi Răbuș.

— Supt un guvern ca ăsta, ajunge și Lazu, nu te teme, răspunse Iosofescu. Avem destui și mai proști ca dânsu.

— Mulțumesc de compliment, unchiule, zise Lazu cam supărat.

După sfat, li se aduse ceaiul.

III

O săptămână după aceasta, într'un vagon de clasa II-a al trenului ce venia din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

spre Roman, se afla și un bătrân, jucându-se mereu cu niște mătănii de chihlibar.

La stația Buzău se dădu jos și intră în restaurantul gării,. ca să-și plătiască birul gurii și tainul stomacului.

E un om înalt la statură, roșu la față, cu părul alb de tot, ca lâna, cu mustățile scurte și tunse, ras cu perdaf. Aerul figurii sale e de om vesel și blând. In ochii săi citești însă o viclenie ascunsă, hotărâre și pătrundere. Chipul vădește origină străină, vorba îl dovedește a fi străin.

Venise în țară prin 1820, la vârsta de 15 ani, numai c'un icosar turcesc în chimir, cu șalvari de aba și cu gheba cârpită și soioasă ca vai de ea; abia îngăima românește câte o vorbă, două.

În Galați intră ucenic la un bogasier, unde, prin deșteptăciunea lui, se făcu iubit stăpânului. Acesta îl trecu teșghetar, apoi la parte, și, la vârsta de 25 ani, era tovarăș cu stăpânu-său, cu un capital de 5000 lei vechi.

Incepu a-și vârâ apoi parte din bani în cumpărături mici de vite,— parte din câștigul vitelor, în cumpărături de grâne și hai, hai, se pomeni deodată că chimirul se umpluse bine cu vre-o 30,000 lei vechi,— capital destul de mare. Atunci se desfăcu de stăpână-său și, urmând cu comerțul de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdr

vite și de grâne, se făcu și arendașul unei stori de pământ.

Avea 35 de ani când se însură, luând zestre 10,000 lei vechi în bani și un acaret în Galați. Mulțumită hărniciei nevestei lui și economiei ce făcea dânsa, Christea Tănasovici începu s'o ia pe marele în mănuirea comerțului. Și azi așa, mâine așa, ținându-le toate din scurt, prevăzând cu mare exactitate sfârșitul unei daraveri și timpul anume când să o înceapă, Christea, la vârsta de 60 ani, ajunse de două ori milionar, și atunci începu să se mai odihnească. Nu alerga ca mai înainte, dar știa să-și aleagă minunat de bine oamenii cari să alerge pentru el.

Pe timpul războiului din urmă, câștigă alte două milioane și perdu pe băbușca lui, ceea ce-l făcu să plângă ca un copil.

Atunci se retrase din negoț la moșia ce cumpărase de mult în ținutul Romanului.

Cucoanei Smaranda Veveriță, Christea era frate vitreg, dar o iubia mult și nu de puține ori venia s'o vadă într'un an. Iar acum, făcându-i-se spaimă de singurătatea în care trăia, se mlădiase stăruinților necurmate ale surorii sale și se hotărâse să se așeze la București.

Dar la cine să stea? La surora sa? Era mai bătrână ca el cu doi, trei ani, și cine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/

știe cât mai avea de trăit. El plăzmuise ideia de a se da danie vre-unuia din nepoții săi după nevastă sau după soră. Căruia însă? Îi cunoștea pe toți, îi drămuise pe toți. Mai bun dinței era Iosofescu, — bătrân însă și dânsul. Avea un băiat, nu e vorbă; dar era un strengar și jumătate, un cartofor, își chinuia nevasta cum era mai rău. Aceasta nu'i plăcea lui Christea. El voia un om de treabă, care să-i dea dovadă de economie, de cumpătare și de dorința d'a înmulți moștenirea.

Lui Lazu să se dea danie?

Nu era rău, dar prea ambițios. Putea fi în stare să cheltuiască, pentru cine știe ce cinste deșeartă la care ar fi țintit, sute de mii de franci, desigur cu speranța d'a și-i scoate pe urmă. Dar dacă nu i-ar fi putut scoate?... Ori cum, nu îl avea la inimă ca om serios.

Lui Ariceanu să se dea danie? Dar pentru ce? Erau, și el și nevasta, niște zgârciți lacomi și fără copii. Cu o singură trăsătură de condei îi ștergea din cugetul său.

Lui Bondaru? Era un afemeiat, iar nevastă lui o nebună și jumătate, o răutăcioasă, o păpușă, la vârsta ei mai ales, când nu se poate găsi femeei nici o împrejurare ușurătoare. Și apoi, nici aceștia nu mai aveau copii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Lui Răbuș? Smintitului acela care nu știa să împartă două paie la trei măgari, de și se pricopsise prin țara nemțească?

Iată cu ce se frământase mintea bătrânului Christea, de câte-va luni încoace, și cu ce se frământa acuma, pe când călătoria spre București.

Hei, dacă ar fi avut copii, el, cum i-ar fi crescut de bine și de sănătos și ce oameni ar fi scos dintr'înșii! Ar fi fost fericiți, copiii lui, cu atâta avere și cu ce ar fi produs ei, pentru că i-ar fi învățat să producă mult, ca și dânsul.... Dar n'a vrut Dumnezeu să-i dea mângâerea aceasta, bucuria aceasta d'a se auzi strigat de o droaie de copilași: tată, tată, — și, măriți, d'a vedea altă droaie de nepoți cari să-i sară înainte și să-i strige: Ce ne-ai adus, bunicule? Noi te iubim, bunicule.

Un zâmbet dulce și apoi plin de amărăciune se zugrăvi pe buzele bătrânului și se răsfrânse în privirile lui cu zor de lacrimi.

Invârtia mătăniile în neștire, clătina capul cu scârbă de viață, și își zicea:

— Pentru cine am muncit? Pentru cine m'am luptat cu nevoile? Pentru ca să mă văd străin, impresurat de niște lacomi lingușitori, cari nu pot avea nici un dram de dragoste pentru mine, cari îmi doresc moartea cât mai grabnic... Dacă m'ar iubi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

încaltea unul măcar dintr'înșii! Da, să-l văd și să știu că mă iubește cu toată inima, ce n'aș face pentru el! Mi-aș da sufletul pentru dânsul, l-aș coconi ca pe un copil al meu, — aș muri mulțumit...

Doar să înfiez vr'un copil pe care îl voiu vedea înțelept și dornic... Să vedem ce o zice Smaranda. Trebue să fac ceva așa, pentru că văd eu că am încă mult de trăit, cum sunt de tare... Cu toate că mult mai prielnică 'mi-ar fi moartea.

Aci, două lacrimi, mari, mușiară genele bătrânului și un fior trecu prin inima lui. Cerea moartea, dar se înfiora de dânsa; voia să moară, dar dorul de viață 'i — aducea lacrimile în ochi.

Oprirea trenului în gara Ploești, îl dezmorți din somnul-toropeală ce'l cuprinsese în mersul cugetărilor lui triste.

Se frecă la ochi, buimăcit, privi împrejuru-i, văzu lumea dându-se jos și alta urcându-se și căutând loc. Privi pe fereastră, — recunoscu gara.

— A-ha... am ajuns la Ploești! — mormăi bătrânul.

Se coborâ. Abia făcu însă câți-va pași și se lovi piept în piept cu Lazu, care'i eșise înainte.

— Scumpul meu unchiuleț, bine te-am găsit... Ce mai faci? și'i sărută mâna, apoi obrazul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muzeu

— Bine te-am găsit și eu, nepoate, — răspunse Christea. Da ce vânt te aduse la Ploești ?

— Am venit într'adins ca să te întâmpin, dragă unchiule. Sărutări de mâini de la nevastă și de la copii, de la mătușica Smaranda, — de la toți în sfârșit. E o sărbătoare pentru toată familia ziua asta a sosirii d-tale. Toți te doresc și te așteaptă cu nerăbdare. Eu, mai nerăbdător și fără să spun la cei-lalți, știi, ca să ți fac și d-tale și lor o suprindere plăcută, — am alergat înaintea d-tale. Ce bucurie că te văd... Hai, mergi să luăm ceva în restaurant ? Nu 'ți-a fost cum-va frig pe drum ? Ești bine ?

Il luă la braț.

Christea, înecat în potopul acesta de cuvinte ferbinți, se lăsă să fie dus, ba încă se lăsă să fie încântat.

Era iarnă, frig, iar căldura aceasta nepoțească, chiar amăgitoare cum era, îi făcea bine măcar pentru moment.

Băură câte un ceai și apoi avură timp să se urce în vagon.

In vremea înaintării către București, Lazu îi vorbi de sfatul de familie ce ținuseră și de hotărârea ce se luase. Istorisi aceasta cu atâta noimă, și pe unde trebuia cu atâta delicateță ca bătrânul să nu se simtă cumva atins în vre una din susceptibilități, — că acesta rămase mulțumit de o cam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dată și 'i veni să crează că socotise în rău, cam fără nici o dreptate, însușirile nepotului său Lazu. Avusese grija nepotul a'și trage cenușa numai pe turta sa, atribuindu-și, pe lângă ideea de a împărți pe unchiul, și un spirit împăciuitor, înțelept, cumpătat și plin de iubire pentru neprețuitul unchiu.

Ideea ca unchiul să locuiască la fie-care familie de nepoț, plăcu atunci lui Christea. Dar, când nepotul Lazu tăcu, încetă și farmecul ideiei lui, — așa că bătrânul se puse a o drămui bine în cântarul fără greș al minții lui încercate în deajuns.

Și cu cât o cântăria mai mult, cu atât o găsia mai ușoară, — frumoasă pe din afară, pentru că pretindea să arate o iubire de o potrivă de la toți, — dar goală în lăuntru, pentru că iubirea lipsia cu desăvârșire.

Era apoi și nepractică, din punctul de vedere al ostenelei ce trebuia să-și dea de a se schimba de colo, colo, ca țiganul cu șatra.

Și de ce asta, când nimic nu'l silia să răspundă unei asemenea iubiri interesate?

Nu, nu va primi. Va sta mai bine la soră-sa. A, da, mult mai bine așa. Și apoi, cum de nu'și aduse aminte mai de mult că era la soră-sa și drăgălașa Matilda?

Unu frate, c'o uitasem, își zise Chris-

Muzeul Digital al Românilor
revistatransilvania.ro/marr

tea lovindu-se cu ciudă peste căciulă. Apoi mai veselă primăvară ca Matilda, mai poate fi? Doamne, da cum am putut-o uita!.. Cum o să mă înveseliască cu nebunatecele ei jocuri și cântece!.. Ah, ce mulțumire!.. Uite în cine o să'mi pun iubirea. Ea n'o să mă amăgiască, e un copil abia; o să mă iubiască cum mă și iubește, numai pentru mine, numai ca pe bunicuțul ei.

Și începu a râde cu lacrimi,

Lazu se uită deja cu nedumerire la expresiunea de bucurie ce se zugrăvise pe fața unchiului Christea. Iar acuma, luându-i râsul ca arătare a mulțumirii lăuntrice ce 'i produsese discursurile sale, ideea sa, grăi:

— Nu-i așa că te-ai gândit, unchiule, și că o găsești minunată?..

— Așa'i, nepoate, pe viața mea, e minunată. E un rai de dragoste și de nefățărnicie. E cum era dorul meu să găsesc, răspunse bătrânul urmărindu-și ideea.

— Ce bine 'mi pare! —zise Lazu, urmărind pe a lui. Când vei găsi-o tot așa de minunată, față cu toți și când vei primi-o, ce plăcere o să simtă toți!

— Cum să n'o primesc, nepoate, ba încă cu brațele deschise, drăguța moșului... A scos-o din pension?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Lui Lazu 'i pieri zâmbetul de pe buze și rămase țintuit locului.

— Pe cine, unchiule? Dar despre cine e vorba? Grăiam par-că de ideea mea...

Unchiul Christea privi lung la Lazu și repede se gândi:

— Am făcut rău de mi-am dat gândul nițel pe față. Nu-i nimic însă; el n'a priceput încă.

Apoi grăi tare:

— Nu'i nimic, nepoate. La ideea ta gândindu-mă, m'am gândit în vremea aceea și la altceva. Ideea ta e bună; dar să ne vedem întâi ajunși și la o laltă cu toții.

La cinci ceasuri coborâră pe peronul gării București.

Aci, familia în păr îl aștepta. Când Tarsița Bondaru văzu și pe Lazu coborând din tren, îngălbeni și era să-i vie amețeală: Va să zică, d. Lazu le luase înainte la toți; va să zică d. Lazu voia să le joace vre-o festă. Dar lasă, că nu murise ea încă,... și.. meșter era dracu.

Intreaga familie se porni la cucoana Smaranda.

In trăsura fiind cu soră-sa, unchiul Christea întrebă:

— Pe Matilda ați scos-o din pension?

— Nu încă, răspunse Smaranda.

— Mi-e dor de ea și voiu s'o văd.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Mâine e Duminecă; o s'o aduc, de și nu e ziua de eșire.

— Ad'o, soră dragă. Voiu s'o văd și bun e D-zeu. Am planuri mari pentru dânsa.

A doua zi dimineață, nici n'apucase bine unchiul Christea să facă ochi și Ariceanu intră pe o poartă, iar Lazu pe alta.

Când se întâlniră în curte, pept în pept, se strâmbară fie-care în parte, — apoi se salutară cu o strângere de mână din cele mai frățești și intrară în sală.

O slujnică le ieși înainte cu grabă.

— S'a sculat unchiu? întrebă iute Lazu.

— I s'a făcut foc în odae, acuma de dimineață? întrebă Ariceanu.

— Da, — răspunse slujnica și unuia și altuia.

Atunci s'auzi glasul cucoanei Smarandei.

— Cine-i acolo, de a venit cu noaptea în cap?

— Noi, mătușică, — răspunse Ariceanu; eu și văru Lazu. Sărut mâna. Ești bine?

— Mulțumesc, — răspunse cucoana Smaranda crăpând puțind ușa și scoțând capul afară. Numai nu faceți gură ca să deșteptați cum-va pe Christea, că nu i-a fost tocmai bine după ce ați plecat aseară.

Inchise ușa. Nepoții se uitară unul la altul cu îngrijare prefăcută.

— Oare ce o fi avut unchiul? zise Lazu.

— Oboseala drumului, de sigur, l'o fi in-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaria.silviu.ro

dispus puțin. De, e cam bătrân, bietul unchiu !... Cu toate astea, să feriască D-zeu, n'aș dori să se îmbolnăviască și să...

Intrarea cucoanei Tarsiței, ca o furtună, întrerupse pe Ariceanu.

Cum văzu pe verii săi, se strâmbă, dar le zâmbi grațios.

— Bravo, multa dragoste pentru unchiu, vă onorează, verilor. Mă prind că nici n'ați dormit, de teamă d'a nu vă scula prea târziu, — zise ea cu un glas dulce-acrișor, supt care i se ascundea ciuda și ironia.

— Tot atâta iubire, câtă aveți și d-v., verișoară, — răspunse Lazu, foarte curtenitor, făcând cu ochiul însă, în chip de batjocură, lui Ariceanu.

Slujnica se arătă.

— Poftiți în salonaș, că am făcut focul acolo. Boieru bătrân s'a sculat și i-am spus că ați venit, zise dânsa.

— Și ce-a zis unchiușoru? întrebă cucoana Tarsița. Să intrăm la el?

— Ba nu; a zis că vă roagă să așteptați până și-o face tabetu.

— Are dreptate unchiu, zise Tarsița. Poftim, verilor, — vă fac onorurile casei.

— Treci mata înainte, verișoară, — ești femee și suntem cavaleri. Nu-i așa, Aricene? și'l lovi cu cotul, zâmbind ironic la adresa ei.

Intrară în salonaș.

Muzeul Digital al Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdlr

Cucoana Smaranda, îmbrăcându-se c'un capot, intră la Christea. Se sărutară.

— Ți-e bine, frate?

— Da, Smarando. Atâta numai că m'am ales cu un guturaiu; dar nu-i nimic. Da ce caută huhurezii ăia de nepoți cu noaptea în cap?

— De, închipue-ți! De acu nici n'o să mai putem răsufla de dânșii. Eu îi socotiam oameni de ispravă, da, după cum am vorbit între noi aseară, m'am încredințat că sunt niște fătarnici cu toții.

— Ba nu, soro, nu chiar toți. Iosofescu e om cum trebue.

— A, despre el, ce-i dreptul, n'am ce zice!

— Cât despre ăștia-lalți, lasă pe mine. Am să le-o joc cât de bună. Am să-i fac să... Dar lasă; o să vezi tu pe urmă; numai să dea D-zeu să fim sănătoși. Și n'am atâta pe ceilalți, cât am pe Ariceanu. Îi mai primejdios decât toți, pentru că să vezi d-ta, soro, un om ca el zgârcit foc, de-i în stare să mănânce și pe dracu numai să nu cheltuiască, bogat mai-mai să mă ajungă, fără copii, urând pe toți și negândindu-se decât la el și la ciuma lui, te omoară numai ca să te moșteniască mai degrabă. Nu știi, soro, câtă poftă am să'l fac să... Dar lasă; n'a venit încă vremea. O să vezi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

tu și o să râzi... și o să râzi, — uite, cum râd eu acu.

Bătrânul se porni pe un râs, de te făcea să râzi și tu de râsul lui.

— Acu, dragă Smarando, — urmă bătrânul după ce se potoli cu un pahar de apă, — să-mi aduci pe Matilda azi.

— Numai să se facă ceasurile zece și mă reped chiar eu la pension. Hai, nu te îmbraci să ieși în salonaș?..

— Nu soro; lasă pe lingăi s'aștepte până li s'or lungi urechile ca la măgari; las că-i învăț eu minte.

— Atunci mă duc eu o leacă pe la dânșii zise Smaranda și ieși.

Unchiul Christea luă ciubucul, lung și lucrat din lemn de ciparos, încrustat cu sidef și cu imomeaua de chihlibar galben ca ceara galbenă curată. Il umplu cu tutun, trânti un cărbune d'asupra și se lungi pe o dormitoare, în fața sobei.

Iera îmbrăcat, într'un halat lung, cu ciucuri de ibrișim trandafiriu, pe la poală și pe la mâneci înflorat cu lănuri și cu fir, — marfă de la Constantinopol. Purta o scufă cenușie, ca și cuioarea halatului, cu un moț roșu în creștet și încadrilată cu fir în toate direcțiunile. O avea dar de la un cadiu turcesc, când trecuse prin patria copilăriei lui mai acum vr'o 15 ani, și o păstra cu sfințenie, punând'o pe cap numai

Muzeul Național Brukenthal Sibiu
revistatransilvania.ro/mnr

când călătoria și cât timp sta în vr'un oraș străin.

In salonaș mai venise Bondaru, Răbuș și Iosofescu. Se făcuse 10, 10 și jumătate, 11, fără ca unchiul să se iviască.

Indrăzniră a mai trimite pe slujnică să vadă ce face; aceasta se întorcea cu noutățile: ba că fumează, ba că ațipește, ba că se spală, ba că iar fumează, — în sfârșit, că se îmbracă...

La 11 și jumătate unchiul apăru.

Ridicare generală și întrecere care să'i sărute mai întâiu mâna.

Unchiul se îndreptă mai întâi spre Ariceanu și'l luă aproape în brațe, sărutându'l de două ori, — apoi lăsă pe ceilalți să'i sărute mâna și el îi sărută pe frunte.

Atențiunea deosebită ce unchiul Christea dăduse lui Ariceanu, făcu pe cucoana Tarsița să trimită acestuia o pereche de ochi încrucișați și plini de ură, pe Lazu să se încrunte, pe Bondaru să rămâe gânditor, pe Răbuș să compue o dilemă și să se afunde în logică, psichologie și chiar în metafizică, — iar pe Iosofescu să'și zâmbească zâmbetul său cel liniștit și îngăduitor.

Unchiul Christea se așeză lângă Iosofescu, cu care să sărută pe gură, — și începu a răspunde la numeroasele întrebări ce i se făceau asupra stării sănătății sale.

Pe când cucoana Tarsita își luase un

Muzeul Digital al Romanului Romanesc
revistatransilvania.ro/mdr

având fără hotar, îndrugând verzi și uscate pentru a distra pe unchiul, intră cucoana Smaranda cu Matilda.

Cea d'ântâi impresiune ce'ți făcea copila aceasta, era ca lumina ce'ți apare de o dată într'un întuneric prin care dibuești mereu o cale de urmat fără s'o găsești. Lumina îți dă conștiința despre tine, te ușurează de o greutate fără margini, te face să trăiești și îți dă speranța d'a ajunge cu ușurință la limanul întrevăzut, la ținta dorită.

Să'și închipuiască cineva o făptură mitică de stat, delicată, ca corp; o expresiune dulce de blândețe și de nevinovăție ce se răsfrângea cu belșug pe doi obraji rumeni, grăsuți și din doi ochi albaștri, melancolici,—acestea ca figură, și va avea întregul în trăsuri generale. Apoi atâtea amănunțimi de mișcări pline de un farmec firesc, acel glas bine timbrat, cristalin, mlădios, dulce; veselia ce o comunica foarte repede ſși celor-lalți; lesnea compătimire care-i umplea la moment ochii de lacrimi, cât și ușurința d'a râde, ceea ce proba un suflet bun și ușor impresionabil; — toate acestea te făcea s'o îndrăgești și să n'o mai deslipești de lângă tine.

Matilda număra 16 ani. In momente copilăroase nu-i dădeai nici 13 ani; în momente când să ſsilia să s'arate fată mare serioasă și așezată, îi dădeai cel mult 16,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro

17 ani, cu galantomie și aceștia. — Ea era copilul fiicei cucoanei Smarandei și rămăsese de la vârsta de cinci ani orfană de de tată și curând apoi de mumă.

Cucoana Smaranda îi era dar muma ce dânsa cunoștea și iubia.

Cum văzu pe Unchiul Christea îi sări de gât, i se așeză pe brațe și începu a plânge de bucurie...

— Fetița moșului, cât te doria moșu de mult, grăi bătrânul.., Ei, de ce plângi?

— Eu, plâng? făcu ea... ștergându-și iute lacrimile. Nu, — te înșeli, unchiule... Apoi, după un moment de tăcere, îl sărută pe obraji zicând cu seorisitate: nu știi că lacrimile curg și de bucurie?

După aceia, sări de pe brațele bătrânului și salută pe cei de față, după vârstă. Când ajunse înaintea lui Răbuș, se plecă puțin numai, cu multă răceală, și fugi lângă Unchiul Christea.,,

— Știi că te-ai făcut fată mare? îi zise cucoana Tarsița...

— Și din ce în ce mai încântătoare, adaose Răbuș...

— Să poftiți la masă, grăi cucoana Smaranda tăind firul complimentului lui Răbuș.

Toți trecură în sofragerie ca să ospăteze. D. Răbuș rămase mai la urmă și făcu ce făcu de se așeză tocmai în fața Matildei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

de la care nu'și mai luă ochii în tot timpul mesei.

Unchiul Christea îi luă seama, și câtă și la Matilda ca să vadă de nu cum-va dânsa răspunde filosofului nepricopsit. Copila însă care îl văzuse odată, îl văzuse de două ori, nu se mai uita de fel la dânsul; avea o antipatie neînțeleasă pentru *învățatul* ei văr, — după cum îi zicea.

După masă, Unchiul Christea profită de un moment când ceilalți se aflau deja în salonaș și șopti lui Ariceanu căruia îi făcuse semn să rămâie:

— Nepoate, ești om serios și tainic?

— Da Unchiule.

— De seară viu la d-ta la masă și pe urmă o să vorbim ceva amândoi, între patru ochi..

Inima lui Ariceanu tresări de-o bucurie ascunsă, de-o speranță dulce și... foarte de preț...

— Bine, Unchiule, răspunse el foarte mișcat.

După ce băură cafelele în salonaș, rudele se gătiră de plecat.

— Apropo, — zise Tarsița pe când își punea pălăria, deseară unde ne întâlnim? Tot la mata, mătușică?

— Dacă vreți, poftim.

— Poftim, zise și Unchiul Christea,—însă deseară la mine acasă. Nici la masă chiar

Muzeul Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdr

n'o să fiu,—și privi la Ariceanu, care zâmbi pe furiș.

— Atunci, când ne mai întâlnim? întrebă Tarsița, puțin cam contrariată.

— Când veți voi,— răspunse Christea.

Ieșiră.

— Nu vă pare că Unchiul și chiar mătușica sunt schimbați? întrebă Tarsița pe ceilalți, de cum porniră pe stradă.

— Schimbați și încă mult, — răspunse Lazu, gânditor.

— Care să fie pricina? întreba Bondaru.

— Mare minune, murmură Răbuș.

— D-ta ce zici, vere Aricene? i se adresă Tarsița.

— Eu? răspunse el tresărind! Ce să zic alt de cât că... unchiul pare în adevăr schimbat.

— Și nu-ți pare cam ciudat aceasta? întrebă Tarsița.

— Ba cât se poate de ciudat,—răspunse el, mai mult fără știre. Iera adânc preocupat de multe socoteli ce urzia în gându-i și ardea de nerăbdare să ajungă mai curând acasă ca să spue Pipiței lui, ca să se sfătuească cu ea, ca să împartă cu dânsa bucuria unei viitoare întâmplări fericite. De aceea, la colțul stradei, salută și voi să se depărteze...

— Dar bine vere, în cotro vrei s'o croești? Nu mergi acasă? întrebă Tarsița.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Nu, verișoară, mi-am adus aminte că am încoace o afacere grabnică... Salută iar și porni, ocoli printr'o stradă și ieși înaintea verilor săi, umblând așa de iute că par'că iera o locomotivă.

— Nu vă pare că Ariceanu are și el ceva? zise Tarsița.

— O fi având, de sigur, — grăi Lazu; cine știe ce împrumut grabnic cu amanet de mare preț... Nu știți când se grăbește Ariceanu? Când are daraveri din care să scoată sută la sută cel puțin, sau când îl poftește cineva la masă...

— Numai Unchiul Iosofescu a tăcut până acuma, — luă vorba Tarsița.

— Aceasta nu mă miră, zise Răbuș.

— Are dreptate neamțu, pe dânsul nu'l mai miră nimic acuma; el e pus mai presus de toate nimicurile noastre, odată ce știe nemțește, răspunse Iosofescu. Cât privește răceala ce ați observat la unchiul, ascultați un sfat bun al meu, ca de la cel mai bătrân dintre voi... Unchiul Christea e un om cu mare judecată. Îi place o laudă dreaptă ce i s'aduce, dar urăște lingușirea; ghicește caracterul unui om, foarte degrabă; și îl scârbește dragostea fățarnică ce i se arată... Cred acuma că m'ați înțeles. Dacă vreți să'i câștigați cu adevărat inima, arătați-vă așa cel puțin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

încât să nu vă bănuiască nici ca linguşitori, nici ca făţarnici... cu toate că în sufletul vostru veţi fi altfel... Sfatul meu o să vă prindă bine. Iar cât despre tine, neamţule, o să vorbim noi ceva împreună... peste vre-o lună, două însă... ca să-ţi arăt atunci că nu tot ce sboară se mănâncă..

După cuvintele acestea zise cu multă tărie şi foarte la locul lor, toţi rămaseră tăcuţi şi astfel se şi despărţiră, strângându-şi numai mâinile şi zâmbind silit..

De ce le vorbise Iosofescu în aşa chip? Oare auzise ceva în deosebi de la unchiul Christea?... Dacă auzise în adevăr, apoi bătrânul pe care-l împărţiseră de viu şi care primise împărţeala, nu era aşa uşor de înşelat şi de mulţumit! Aveau a face c'o vulpe bătrână, blândă, dar foc de şireată şi care vedea în inimile lor ca printr'o sticlă albă şi subţire. Trebuia dar să schimbe văpseaua purtării lor, şi să-i dea o faţă după sfatul vulpoiului celui-lalt, a lui Iosofescu.

Astfel îşi vorbiau şi se gândiau nepoţii, depărtându-se ca să apuce pe la casele lor.

Iosofescu, bănuise el oare, planurile tainice ale lui Chrlstea şi adevărata lor ţintă?.

Pensionarul era un om de ispravă. Singurul lui defect era d'a se lăuda că putini au experienţa lui şi că rar îl poate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

înșela cine-va. Era adevărat însă. Vorbia puțin, cugeta mult, drămuia sănătos ceea ce se supunea aprobării lui și nu-și lăsa vădit niciodată cugetul lui întreg.

Iosofescu observase bine mutrele ce făcea Christea la lingușirile cu vreme și fără vreme ce-i aduceau nepoții, unul după altul; se încredințase deplin de felul caracterului lui, mai ales că'l știa cu mult mai înainte de cât cei'lalți, fiind că era mai bătrân și tusese mai mult timp în contact cu dânsul.

Bănui deci numai de cât, că unchiul Christea, sfârșind prin a'i despreți cu totul, o să la joace vr'o festă; mijloacele nu le prevedea, felul în care o să se conducă nu'l putea ghici, dar rezultatul era să fie fără doar și poate o părticică neînsemnată din moștenire, — lăsată fiecăruia, — lecție foarte aspră.

Față cu Matilda, bănui că toată atenți-unea unchiului se putea întoarce asupra drăgălașei fetișcane pe eare o iubia și el; față cu *neamțu*, om ce nu putea suferi, ghicise că gândurile lui filozofice se întorseseră către Matilda și 'și explica planul lui Răbuș, despre care acesta amintise în sfatul de familie, fără a și'l dăsvălui.

Față cu sine și privitor la moștenire, se mulțumia, pentru băiatul lui, cu ori cât a-ar fi lăsat unchiul Christea, dar ar fi vrut

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistaarhivelor.ro

să aibă mulțumirea de a fi confidentul bătrânului și de a lua parte la festa ce acesta trebuia să joace celorlalți moștenitori compromiși.

V

Pe la ceasurile șease unchiul Christea, care făcuse pe Smaranda părtașă a gândurilor sale, porni la Ariceanu.

Acesta, ajuns acasă, intră plin de suflet în odaia nevesti-si și-i spuse marea noutate.

Pipița își mângâià odorul de bărbățel și-i zise:

— Bine, puiule, numai să nu cheltuim prea mult cu masa. Unchiul e om cu minte, cunoaște cât sunt vremurile de grele și n'o să pretindă cine știe ce bucate alese. Eu socotiam că vom fi numai noi la masă, și, știi, unde vedeam că nu vii la prânz, ți-am oprit partea pentru diseară și mă gândiam să mai facem numai puțintică supă; cu atâta ia, ne scăpam de masa de seară, mai economicos...

— Apoi știi una Pipițo? grăi Ariceanu. Fă supă pentru trei, că tot iera să faci pentru doi. Și ceea ce opriseși pentru mine, — ce iera?

— Niște Friptură rece de puiu..

— Fă-o cu sos pentru diseară și mai pune câte-va mărunțaie, că ai destule în cămară... Lasă încă un fel...

Muzeul Digital al Romanului Romanesc

Din rasolul supei, oprește jumătate pentrn mâine la prânz și jumătate fă'l chefteluțe cu piurea de cartofi.

— Ba nu, pentru că avem și friptură de purcel pe varză, rasolul îl las rasol și-i punem o garnitură de sfecle, de castraveți, de cartofi ferți, știi, că să pară farfuria mai plină.,.

— Foarte bine, drăguța mea; iacă patru feluri... patru!., Nu's cam multe, nevastă? Dar în sfârșit... vom mânca și mâine la prânz din ele.

— Pe urmă, o să scot și niței compot, știi din acela care l'am făcut acum un an,— de! compotu cela de pere...

— E cam mucegăit, nevastă...

— Ei, asta-i, nu cumva o să'l aruncăm acuma... Las că'l curăț eu frumușel și îi torn nițică zeamă de dulceață de prune care miroase bine a vanilie...

— Bine, fie și așa... Da nițică brânză nu scoți?

— S'a isprăvit putina ceea care am destupat-o astă-toamnă; și ca să încep alta acuma... Las' c'ajunge atâta...

— Bine, Pipița mea, bine; știi tu ce faci. Sticlele de vin trebuie să fie două însă, pentru că Unchiu bea nu se încurcă..

— Om scoate și noi din cel nou din toamna asta...

— Ba nu, dragă Pipițo, nu; Unchiul

Muzeul Digital al Românilor de Pretutindeni
revistatransilvania.ro/muzeu

dacă trece cu vederea bucatele puține, nu iartă vinul prost și 'ți-o spune 'n față.... Închipuește'ți c'am făcut un chef mare într'o seară și c'am băut o sticlă mai mult, —și pace! Acuma, unde a mers mia meargă și suta!...

— Bine, puiule, bine, fie voea ta.

— Atunci să scoatem cel puțin vin de cela de duoi ani.

— Nu, Pipițo, te rog eu. Scoate de cela de șeapte ani care bem noi Dumineca; asta o să invesceliască pe Unchiu nevoie mare de mult. Trebuie să'l fermecăm, că e la mijloc patru, cinci milioane...

— Trebue, în adevăr, Alecule. Dar când mă gândesc c'o să ne vie vremea să'l ținem 2 luni și 12 zile în casă, îmi vine greu de tot... Câte feluri de bucate, câtă tevatură și de-i scoate tot vin de 7 ani, apoi curat că eșim la selemet....

— Dar nu te gândești, nevastă, că toată cheltuiala o să iasă tot de la dânsul?

— Ei, după moartea lui, — făcu Pipița cu tristețe.

— Nu, chiar în viață, și fiind în casă la noi... zise Alecu cu șiretenie.

— Cum asta, — esclamă ea c'o rază de speranță în ochi...

— Cum? N'ai înțeles? Cerându-i împrumut într'o zi și zicându'i că la cea d'întâi ocazie îi înapoez banii cari se vor face uitați.

Muzeul Digital al Romanului Romanesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Crezi c'o să'ți dea, vulpoiul?
— Știu eu cum să'l iau, nu te teme.
Se auzi sunând.
— El e, strigă Ariceanu și ieși.

Casa soților Ariceanu, e mare, frumoasă și chiar bogat mobilată. O făcuseră într'un moment de nebunie, — după cum ziceau ei, — și dacă li s'ar fi dat două sute de mii de franci ar fi dat'o bucuros mai cu toată mobila.

Cine însă le intra în casă? Praful acoperia câte un anotimp întreg, mobilele din toate odăile afară de două, alăturate, în care dormiau pe timpul cald. Iarna se strângeau numai în una și în cealaltă făceau focul numai Duminicile și sărbătorile, când credeau să le vie vr'o rudă la vizită.

Sala de mâncare o aveau în curte alăturea cu bucătăria. Se duceau acolo printr'o mică galerie de lemn cu ferestre mici, pentru care se văitau că au cheltuit 60 de franci și că nu slujia la nimic toată vara...

Ardeau în sala de intrare de din dos o lampă cu petroliu prost, care răspândia un miros nesuferit, — de și aveau un braț frumos de bronz cu trei becuri de gaz.

Lampa sta aprinsă până se întorcea dumnealui de la cafenea, ceea ce se întâmpla în toate serile la acelaș ceas, la 10 timp de iarnă, la 9 timp de vară. Atunci încai, nici nu aprindeau lumânarea în casă și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

lampa în sală, zicând că nopţile de vară sunt destul de luminoase şi seară se face târziu.

Uşa mare de la intrarea principală nu se deschidea de cât la termenele de scuturare generală prin odăi.

D-na şi d. Ariceanu, se purtau simplu. El îşi întorcea hainele şi le ţinea cătepatru, cinci ani; cocoana prefăcea rochii şi pălării mereu, mereu, până nu mai avea cum face; atunci, ca şi boierul, le vindea la telalii ovrei, muşterii obicinuiţi la asemenea timpuri; cu ceea ce prindea de pe ele, îşi făceau numai bine câte o pereche de ghete, ori plăteau servitoarei pe două luni.

Aveau numai o bucătăreasă care tăia şi lemne la nevoe, dar care sta de vorbă cu cocoana, ţinându'i de multe ori de urât, şi permiţându'şi să fumeze faţă cu stăpână-sa; o fată în casă, care servia şi la masă şi da ajutor bucătăresei la nevoie. Moşneagul bucătăresei, era mai mult o belea pe capul boierilor că nu făcea mai nimic; că, primăvara doar cât îşi găsia şi el de lucru în grădină şi cât uda, toată vara şi toamna, florile şi copacii... Incolo sta ca un trântor, — striga dumnealui când se supăra. Ce era să facă însă? Il ţineau de hatârul bucătăresei şi nu 'i dădeau nici o simbrie, afară de mici bacşişuri din Paşte în Crăciun,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Iar felului acesta de traiu, amândoui soţii îi aflau pricina în întâmplarea că le murise unicul copil, acum cinsprezece ani, şi că bucurie nu mai iera pentru dânşii pe pământ.

Unchiul Christea intră în sală unde îl întâmpină nepoţica Pipiţa. Unul din cele trei becuri răspândea o lumină neobişnuită de multă vreme.

Intrară în camera ce ţinea locul de salonaş şi, după câte-va momente de întrebări şi răspunsuri de rigoare, fură poftiţi la masă. D-na Ariceanu ţinea foarte mult să nu treacă peste ceasul obişnuit al mesei.

In timpul cinei care ţinu vr'un ceas aproape, Unchiul vorbi de multe,—că avea limbă moşneagul, — nu pomeni nimic însă despre chestia chestiilor. Pipiţa aştepta plină de nerăbdare: bătrânul însă mânca liniştit, bea şi mai liniştit, ca şi cum nu înţelegea limba în care i se bătea şeaua.

Când se aduse cafeaua, Unchiul Christea, privi lung la Alecu, apoi la Pipiţa şi după ce sorbi de trei ori din cafeaua, de altfel bună, grăi:

— Nepoată Pipico şi nepoate Alecule, avem de vorbit între noi mari lucruri. Şi pentru ca păreţii să nu aibă nici o ureche, să trecem sus frumuşel şi să desleg sacu...

Un fior lung trecu prin trupurile nepo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

ţilor; Pipiţa se făcu roşie ca cireaşa şi Alecu galben ca gutuia.

Marea chestie iera să se puie, în sfârşit, pe tapet! Cât ar fi vroit să se ridice de curând! Însă dracu de Christea îşi sorbi multă vreme cafeaua; să fi zis că o făcea într'adins numai ca să chinuiască o leacă pe bieţii creştini.

Iată'l că'şi clăteşte gura cu puţină apă, că se spală pe mâini şi că se îndreaptă spre uşă.

Zăpăceală.

Nepoata Pipica dă fuga înainte, se împiedică în roche şi face o mătanie tocmai înaintea treptelor de la intrare, aşa că'şi atinge fruntea de dânsele... cu multă evlavie, ceea ce-i născu adoua-zi un cucernic cucui.

Nepotul Alecu aleargă să o ridice şi dă un ghiont cam simţit în spatele Unchiului...

In sfârşit, regretabilele accidente se trec şi se uită, supt impresiunea viitorului farmec ce o să răspândiască Unchiul asupra nepoţilor săi iubiţi.

Bătrânul s'aşează într'un fotoliu. Zice că'i e frig... Imediat se face un foc în sobă, cum nu văzuse, săraca, de când era clădită.

Zice că nu are ciubucul cu el şi... îi pare foarte rău.

— Să trimetem să ţi'l aducă, — strigă Pipica sărind...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Nu e nevoe, lasă nepoată... Trimete mai bine să ia o cutie cu tutun calitate de lux... Iaca și parale.

— Ași ce vorbă!... Iești în casă la noi... și nu primim să scoți din pungă, — zice Alecu și scoate el..., în timp ce Pipica îngălbenește, iar Alecu se face roșu.

In sfârșit vine și tutunul.

Unchiul Christea, își fabrică o țigară groasă cât două degete d'ale lui Alecu și după ce o aprinde tușește și începe :

— Nepoată Pipico și nepoate Alecule, eu sunt foarte bogat, după cum cred că știți ; am cinci milioane două sute cinci-zeci de mii de franci, în moșie, acareturi și în hârtii de valoare. Și fiind-că sunt deprins a nu face multă poliloghie, merg dar drept la țintă. Eu n'am copii și e păcat de munca atâtor ani. Trebue dar să mă gândesc la nepoții mei. Care însă dintre dânșii este mai destoinic d'a păstra ce-i va rămânea dela mine ? Aici e vorba ?..

Se oprește, trage din din țigară. Țigara e stinsă. O aprinde ; — iar în acest timp inimile nepoților bat încet de tot și obrajii lor schimbă mai multe fețe. Glasul le e oprit în gât.

— Deci, la ce m'am gândit ? Să caut care dintre voi e destoinicul ce-mi trebue pentru că, uite care-i ținta mea. Invoiala voastră d'a mă ține când unul, când altul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu-mi place; şi pe de altă parte nu la toţi voiu să'mi las averea, ci numai unuia pe care voiu să'l înfiez, adică pe acela căruia voiu să mă dau danie şi să mă îngrijiască până la moarte.

Iarăşi îşi aprinse ţigara; inimile li se făcuseră mici cât puricile şi ei asudaseră pe la tâmple, iar Pipica şi supt guşă.

— Astfel cum vă spun, dragii mei, miam pus ochii pe unul dintre voi, şi voiu să vă cercetez pe voi amândoi, care îl cunoaşteţi bine, dacă în adevăr este cum cred eu...

Le veniră cam rău la aceste cuvinte... Va să zică nu erau dânşii.. Atunci... îi foarte mulţămesc de supărarea care le-a făcut cu masa, cu tutunul şi cu atâta foc. Ba încă şi becul aprins în sală... Iată ce se gândiră la moment şi faţa li se întunecă, supt expresiunea ciudată a privirii lor.

Unchiul păru că nu vede şi urmă:

— Nepotul pe care mi-am pus ochiul e însurat, nu are copii; amândoi, bărbatul şi nevasta sunt oameni buni, în vârstă de mijloc, el slab şi ea grasă; buni precum zic, dar foc de zgârciţi şi aceasta nu-mi place. Economia am avut-o de călăuză, dar zgârcenia murdară, nu... Dacă mi-or făgădui că se lasă de dânsa şi că mă vor trata îmbelşugat, precum sunt deprins şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

precum prieste vârstei mele, sunt ai mei și eu al lor...

Își aprinde țigara...

In timpul acestei cuvântări, ei începură a căuta repede cu mintea care nepot e însurat și fără copii; apoi, care e slab și ea grasă... Să fie dânșii, — căci aveau deja două semne caracteristice? Când fură numiți avari să uitară unul la altul, nedumeriți, căci perdeau urma... Avari dânșii? Nu. — atunci dar nu erau ei acei ochiți de unchiul Christea.

— Ei, nu'mi răspundeți? — întrebă deodată bătrânul, dând fum pe nări ca pe două despărțituri de horn㠄.

— De, știm noi ce să răspundem, odată ce nu cunoaștem semnele ce ne-ai spus d-ta? zise Alecu înnecându-se.

— Nu cunoașteți, ce naiba, că doar n'am vorbit turcește?.. Au intrat d'atâtea ori în casa asta, de și mai mult pe ușa cea de din dos, ca mine astă seară...

Au casă mare, dar abia dacă trăiesc în două odăi vara și într'una iarna. Mănâncă prost și puțin, bună-oară ca în seara asta când au avut pe bunul lor unchiu Christea la masă... Ei mai vreți și alte semne? sfârși Christea.

Nepoții rămaseră cu gurile căscate, dar luminați la față supt expresiunea de vie mulțumire ce le sticlia în ochi. Aceasta nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

le intra lor în cap nici cu un chip: că ierau avari.

— Noi să fim aşecă! strigă Alecu înghiţind repede ca să se ducă nodul ce i se pusese în gât.

— Se poate, unchiuşorule? — strigă şi Pipica alăturându-'şi scaunul d'al unchiului.

— Iacă se poate, feţii mei, zise bătrânul mângâind guşa nepoatei şi fruntea nepotului. Voi sunteţi cei mai de treabă dintre toţi nepoţii mei moştenitori, de aceea voiu să te înfiez pe tine Alecule. N'ai copii, dar ce mă priveşte pe mine? Poate vei înfia şi tu vre-o dată pe cine-va, căci ai încă mult de trăit... şi să dea D-zeu mult să trăieşti, ca să te poţi bucura în pace de rodul ostenelilor tale şi al ostenelilor mele...

— Cât eşti de bun, unchiule! — strigară amândoi nepoţii şi 'i apucară câte o mână.

— Sunt bun cu cei buni, — răspunse moşneagul şi-i sărută pe amândoi cu dragoste.

Acuma, — urmă el, aruncând ţigara şi în cepând să învârtiască alta, — iaca ce cer de la voi. Eu o să mă mut la voi, unde o să'mi daţi două odăi, masă cât se poate de bună şi la vreme şi să'mi respectaţi deprinderile, care de altfel sunt puţine, simple şi n'or să vă aducă nici o vătămare. Până mi le ţi deprinde numai, — şi pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc

asta nu vă trebuie de cât o lună, — c'e zic eu, — o lună, e prea mult; numai 2 săptămâni.

— Ori ce o fi, Unchiule, — o să te afli ca la copiii d-tale. Să nu te sfiești câtuși de puțin, pentru tot ce'ți-o trebui... grăi Alecu.

— Eu cea d'ântâi o să văd, ce-ți trebuie și o să caut să te servesc... zise Pipița, strângând la pieptu-i mâna Unchiului.

— Bravo, copii, tot nu m'am înșelat eu în privința voastră, — rosti bătrânul aprinzându-și țigara.

— Nu, unchiule... lasă... o să vezi ce mulțumit o să fii, — zise Pipița cu lacrimile în ochi...

Perspectiva dobândirii a 5 milioane o înduioșase atât de mult, mititica!

— Ei, când te muți la noi? întrebă Alecu.

— Când? Chiar mâine, ori poimâine.

Să văd odăile, întâiu, să mi le orânduesc după pofta inimii, să'mi caut cai și o trăsură, două, — și apoi... casă deschisă, dragii mei nepoți, și o viață potrivită rangului ce ne dă averea noastră...

Ei, de, — nu vă fie teamă că vă sărăcesc pe voi, ori pe mine... adaose Unchiul, văzând aerul speriat al nepoților săi...

După ce'și fumă țigara, Unchiul Chris-[illegible] încăperile și își alese două, la

Muzeul Național al Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdrr

față, cu intrarea în sala intrării principale, — și recomandă nepoților a i le griji pentru a doua-zi, lăsându-i una ca odaie de culcat și cealaltă ca odaie de citit, de lucrat și de fumat; pentru primit musafirii săi, luă salonașul în care da aceste două odăi.

Porni apoi, condus de nepoți până la poarta casei.

— Ei ce zici, Pipico,—întrebă Alecu pe nevastă-sa, și veselă și îngrijată, ca și dânsul.

— De, bărbate.... o să ne puie la mari cheltueli și o să avem tevatură în toate zilele.... Trei locuri la el.... masă bună.... Lumină la el, lumină la noi.... Ba încă și cu musafirii.... greu, greu, răspunse Pipica, pe gânduri....

— Apoi de, nevastă, fără astea nu se poate.... Să mulțumim mai bine lui Dumnezeu că-i dădu în gând așa lucru, ca să se dea danie nouă.... Să vezi ciudă pe Lazu, dar încă pe coconna Tarsița.... Ha! Ha! Ha!... ce o să mai râdem de mânia și de guriță ei.... Dar Iosofescu, dar neamțul, vorba lui,—în sfârșit, pe toți 'i-am pus în cofă.....

— Adevărat, bărbate.... știu că i-am jucat. Cum ne-am purtat față cu Unchiul, ce-am făcut, ce-am dres, știu că e al nostru, răspunse Pipica.

Adormiră zâmbind.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.ro/muzeu

A doua zi puneau să scuture. Valuri de praf umpleau odăile,—iar după limpezirea aerului, mobilele se iviau curate şi nouă, parc'ar fi fost atunci cumpărate.

Cucoana Pipica era veselă... însă tot avea un cuiu la inimă.... grija c'o să cheltuiască mult, prea mult.

Dăruise Unchiului său încă cinci, mult şapte ani de viaţă şi în timp ce scutura şi orânduia prin odăile Unchiului, făcuse socoteală de suma ce o să se piardă din cele cinci milioane, în aceşti şapte ani, cu viaţa ce voia să ducă bătrânul....

Insă.... nu era chip altfel!

VI

In seara de 31 Decembrie, casa lui Ariceanu este luminată *a giorno*.

Pe la ceasurile zece salonul e aproape plin cu rudele şi cu câţi-va cunoscuţi, peste treizeci de persoane în totul; se strânseseră, după dorinţa Unchiului Christea, ca să serbeze anul nou.

Şi dorinţa Unchiului, era acum o poruncă fără încercarea cea mai mică de împotrivire,

De o lună de zile de când bătrânul să aşezase la nepotul său, acesta se schimbase cu Pipiţa lui cu tot; şi bâtul magic ce făptuise această schimbare în cei doi

Muzeul Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdn

avari, fusese un cec de 100,000 franci ce le dăduse unchiul.

Din ziua aceea se făcură miei şi începură a cheltui cu mâna largă pentru a mulţumi pe unchişorul; ce le păsa: nu cheltuia dela dânşii; ba încă puneau şi ceva deoparte, că nu doar tocmai unchiul era să le ceară socoteală anume pentru fite-ce lucru.

Nepoţii ceilalţi făcură spume la gură când văzură pozna ce le jucase unchiul.

Cucoana Tarsiţa în furia ei strigă c'o să scoată ochii lui Ariceanu şi muierii lui, pe urmă că o să opăriască cu apă fiartă pe unchiul, pe zăpăcitul, pe neghiobul de moşneag care s'a lăsat să fie îmbrobodit de nişte interesaţi linguşitori ca Ariceann şi nevasta lui.

Soţul ei, Bondaru, o linişti cu mare greutate convingând-o că unchiul tot o să le lase ceva.... numai să se poarte bine faţă cu el, şi să sape binişor pe Ariceanu.

Lazu, diplomat, laudà pe unchiul chiar în faţă, de hotărârea lui de-a se face danie lui Ariceanu; dar amărăciunea şi ironia ce se întrevedea în vorbirea lui, nu izbuti să încredinţeze pe unchiul Cbristea de desinteresarea ce arăta.

Răbuş, care nădăjduise alte lucruri şi începuse a se gândi la Matilda, ca la moştenitoarea unchiului Christea,—o slăbi cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ansilvania.ro/mdrr

curtea, — fapt ce înveseli foarte mult pe fată, căci stăruințele *neamului* o înăbușiau, o făceau să plângă.

Iosofescu nu crezu în intențiunea unchiului Christea, dar nici nu'l întrebă cumva, ca și până acum, pentru a se asigura.

Singură cucoana Smaranda, sora bătrânului, era părtașa lui și râdea, în inima ei, de renghiul ce'l juca frate-său răilor de nepoți.

Gingașa Matildă, cum era adusă acasă dela pension, zbura la unchiul ; Ariceanu o primia cu o bucurie prefăcută, dar așa de bine prefăcută, ca nu cum-va să ghiciască unchiul și să se supere.

Toate mergeau bine dar. în aparență, Astfel, în seara de 31 Decembrie, veselia era mare.

Așezați împrejurul unei mese lungi, așternută cu o învelitoare de postav verde într'adins cumpărată de unchiul, toți jucau stos, până să se facă ceasurile douăsprezece, când era să treacă în salon unde să pregătise o masă îmbelșugată.

După un ceas și mai bine de joc, unchiul Christea făcu semn lui Ariceanu să vie dupe dânsul, și se ridică.

— Ce fel, unchiule, după ce ne-ai câștigat de ne-ai topit, nu mai joci ? zise râzând Lazu.

— Joc, nepoate, cum nu ; ați ultat însă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

că sunteți la mine și că trebue să mai văd de ale casei ?.... Nepoate Alecule, ia poftim încoace să facem o revizie împreună....

— Să viu și eu unchiule ? întrebă Pipița.

— Nu, asta nu se poate. Iacă punga mea, joacă tu în locul meu, că tot n'ai jucat de fel până acuma, rosti bătrânul și eși.

— Nepoate Alecule, începu unchiul când fură în salonul în care se afla masa întinsă, te ai încredințat, cred, de poziținea ce ți-am făcut și de respectul cu care te împrejmuesc ceilalți ? Nu-i așa !

— O da, unchiulețule, și nu sunt în stare să-ți mulțumesc; crede însă, că recunoștința....

— Bine, bine, știu că ești recunoscător. Eu însă nu sunt mulțumit numai cu atâta cât 'ți-am făcut. Vreau, căci ambițiunea mea e așa, să 'ți leg numele de o faptă mare fără să te coste nimic, se înțelege; — și aceasta pentru a te face să fii și admirat și numele de Ariceanu, copilul meu d'acuma, să nu să piardă...

— Dar cum aceasta unchiule ? întrebă Ariceanu cu un ton de îngrijare. Cu toată asigurarea dată de unchiul că nu'l va costa nimic, se temea.

— Cum ? Uite așa. Eu am un milion

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

deosebit de averea ce 'ți las, milionul hărăzit de mulți ani, pentru facerea unui spital și a unei școale în orașul în care am trăit atâția ani. Zi că faci tu spitalul și școala... și iată-te pus între oameni cu dragoste de omenire...

— Unchiule, eu nu prea sunt ambițios... mormăi Alecu, a cărui inimă să strânse dureros la ideea că unchiul îl fură cu un milion, pe care îl ținuse ascuns până atunci.

— Te pricep... ești tot avar urăcios cum te-am bănuit... Bine, dacă vrei să ți se zică că ai trăit de geaba, puțin îmi pasă; dar milionul acesta odată ce l'am hotărât de mai 'nainte, tot al spitalului și al școalei va fi... Eu am mai făcut câte ceva, în viața mea; o să mai pun și spitalul cu școala, lângă celelalte... și...

— Bine, unchiule, dacă vrei numai de cât... Insă, de ce 'mi-ai vorbit acuma tocmai?

— De ce? Pentru că avem multă lume astă seară și pentru că, după întâia ciocnire de pahare, la miezul nopții, eu o să spun tuturor isprava mare ce te trage inima să faci. Adă un condeiu cu cerneală în coace...

— Pentru?

— Adă'l și o să vezi.

Când începură să se audă bătăile ceasornicului, un servitor, în livrea cu fir, in-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

tră cu o tavă mare pe care se aflau pahare pline cu şampanie.

Unchiul să ridică şi luă unul; toţi îl imitară.

— Dragii mei, voi rude şi voi prieteni, grăi moşneagul, ceasornicul a bătut miezul nopţiii; după ceasul ăsta începe altă zi a altui an. Cu purcederea ceasului întâi a zilei anului nou, purced şi eu pe al opt-zeci şi unulea an al vieţei... Să dea Dumnezeu, voi cari mă auziţi acuma, să trăiţi mai mult de cât am trăit eu, mulţumit precum am fost eu, dar nu şi cu sufletul fript precum am fost că n'am avut odraslă. Acu odraslele mele sunteţi, voi nepoţii mei, şi mai ales nepotul Alecu şi nepoata Pipiţa pe care o să'i înfiez în curând. Noroc, copii, şi voie bună.

Ciocniră, nepoţii cu câte un junghiu la inimă, dat de cuvintele din urmă ale bătrânului; ceilalţi cu veselie; — apoi, trecură la masă.

Câţi-va curcani umpluţi şi aşternuţi pe varză, tăiaţi cu îndemânare în bucăţi şi apoi refăcuţi aşa, că păreau cu totul întregi, — se răsfăţau pe masă aşteptând trecerea în maşina omenească.

Treizeci şi mai bine de guri începură a lucra, în mijlocul cântecelor unui taraf de lăutari, cu acompaniament de lovituri de cuţit, de furculiţe şi de pahare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Convorbire generală neputând fi, se stabili printre îmbucătări convorbiri parțiale între două sau trei persoane care se aflau alături sau în față.

Cucoana Tarsița Bondaru, așezată departe de bărbatul său, cocheta, cu un băețan de vr'o 19 ani, atingându'l cu piciorul pe supt masă, din greșală.

Nevasta lui Lazu, o brunetă drăgălașă și în puterea farmecelor ei de femeie, schimba priviri foarte inocente cu un procuror de la Curte, care ofta de multă vreme după dânsa, fără altă izbândă de cât jocul ei de priviri.

Lângă Matilda se așezase, cu intențiuni delicate, un tânăr de vr'o douăzeci și cinci de ani, cu păr castaniu, cu ochii verzi și, în totul, cu înfățișare distinsă, cu figură plăcută. George Arianu 'era profesor de clase primare, însă cu aspirațiuni de înaintare, deoarece studia dreptul în ceasurile-i de odihnă.

Cum o văzuse pe Matilda, fără s-ăi știe numele și familia, se simțise atras în spre dânsa și ceru d-nei Ariceanu să'l recomande fetei.

In tot timpul jocului de stos, el schimbase multe cuvinte cu deșteapta și încântătoarea copilă, și văzând că i se răspunde cu bunătate și că fetei nu'i displace conversația cu el, — concepu repede ideea d'a

Muzeul Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdrr

i se face și mai mult plăcut, și poate... cine știe... să ajungă ursitul ei...

Arianu avea un caracter hotărâtor, statornic și neatârnat; dar tot pe atât de entusiast în momentele d'întâiu, când credea în sinceritatea entusiasmului celor-lalți, văzându-le apoi că entusiasmul e numai foc de pae, se retrăgea nemulțumit de ei și de sine.

Egoist de altminterlea, dar numai în marginile trase unui om cu bun simț; interesat iarăși când trebuia: nelăcând rău nimănui, necriticând pe nimeni în dos, dar spuind verde'n ochi fiecăruia defectele: ascultând fără supărare când i se spunea c'a făcut rău, cerând să i se spue cum trebuia să facă și profitând de poveţele sănătoase; iată amănuntele caracterului său.

Era bun și însă avea un defect în potriva căruia lupta cu înverșunare pentru a se scăpa cu totul de el; juca cărți cu patimă, din care pricină era dator vr'o cinci mii de franci, sumă enormă pentru venitul lui de profesor.

Tatăl său, îi plătise de vr'o câte-va ori mici datorii de câte cinci sute, sau o mie de franci, ce el zicea că sunt făcute din pricina cumpărăturilor de cărți; pe urmă aflase adevărata pricină și'l pusese la locul, lui, nevrând să mai audă ceva de datoriile fiului său.

Muzeul Literaturii Românești
revistatransilvania.ro/mdrr

Acuma Arieanu se mai lăsase de patima sa,—dar datoria rămăsese datorie și dobânda îl supăra rău.

Matilda privi cu plăcere faptul că d. Arieanu se așezase lângă dânsa ; aceasta o scăpa de a fi lângă altul care ar fi intimidat-o sau ar fi nemulțumit-o până într'atât, în cât să nu i se aleagă nimic de mâncare, de petrecere, de veselie ; — bunăoară cum ar fi fost *neamțu*.

După trecerea fripturii în stomacul meselor, Unchiul Christea se ridică cu paharu'n mână :

— Dragii mei, voi rude și voi prieteni, cel dintâi pahar îl ridic în sănătatea nepotului Ariceanu și a nevesti-sei pentru că mare cinste i se cuvine din partea tuturor, și iacă de ce :

Nepotul Ariceanu a hotărât un milion de franci pentru ridicarea unui spital și a unei școale : școala în București și spitalul în orașul Roman.

— A ! a ! a !.... făcură toți în culmea uimirii.

— Da, așa, nu vă minunați atâta, feții mei. Și ca probă, iacă cecul ce mi-a dat. cu care să pot ridica din averea lui un milion tocmai. Ei, mai zică cine-va că Ariceanu e sgârcit !....

Cecul subscris de Ariceanu, circulă din mână în mână. Mulți își puneau ochelari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

și alții silabisiau iscălitura, ca să se încredințeze bine că nu e o farsă....

Unchiul Christea asigură însă odată pe toți, ciocnind paharul de al tuturor.

Pipița, care nu era bine pusă în taina acestui lucru, se făcu galbenă la față ca turta de ceară și se întrebă cu spaimă dacă nu cumva drăguțul ei soțior se scrîntise la bagdadie....

Ariceanu îi șopti însă, când zgomotul ciocnirii paharelor era în d'ajuns de mare, că banii îi da Unchiu din alt fond, nu din moștenirea lor, din dreptul lor. Astfel, inima bietei Pipițe, îi veni la loc, și înghiți de trei ori puțină apă ca să-i treacă spaima fără primejdie de friguri.

Care mai de care se întrecură să placă bătrânului milionar și nepotului moștenitor, felicitând cât se poate de măgulitor pe acesta din urmă, ca și pe cel dintâiu.

Masa se prelungi cu plăcinte, cu fructe și cu lichioruri până pe la trei din spre ziuă; și după ce se ridicară numeroase toasturi în sănătățile aproape a fie-căruia din comeseni, lumea începu să porniască, în deosebi mulțumită.

Iosofescu adormi zâmbitor.... I se părea că întrevede firul păcălelii vicleanului de Christea.

VII

A doua zi, întâiu Ianuarie, Unchiul Chris-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro

tea se deșteptă târziu, spre marea nerăbdare a lui Ariceanu, care voia să vadă cecul rupt cât mai degrabă.

Abia la ceasurile unsprezece, bătrânul își chemă feciorul și trimise după nepoții săi.

Amândoi intrară cu inimile bătând mai tare ca de obiceiu, căci se așteptau la ceva daruri de preț.

In adevăr, darnicul Unchiuleț dădu Pipiței o găteală complectă alcătuită din cercei, broșă, brățări, peptene de cap și ace de prins părul, toate de aur și cu pietre scumpe; iar lui Alecu un inel c'o piatră mare de diamant.

Pe când Unchiul își bea cafeaua, Alecu își luă inima în dinți:

— Unchiule dragă, începu el, înghițind cu noduri, te rog să nu te superi.... dacă te-oiu ruga ceva.... știi, cu cecul....

— Ce va să zică omul care nu-și înțelege interesele.... răspunse Unchiul Christea; de ce nu mă lași pe mine să deschid întâiu vorba, că doar nu era să fug cu cecul și să-ți fur iscălitura....

— Imi pare rău, Unchiule, n'am vrut să zic, ba nici n'am gândit așa ceva, răspunse Ariceanu încurcat.

— Ascultă, nepoate, — începu Christea, trăgând din ciubuc și dând drumul fumului de mai multe ori. D-ta ești om inte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

resat; vreau să zic, om care te interesezi foarte mult de câştig, ori de unde ar eşi el... Cât îţi aduce averea dumitale, care este, îmi pare, de vr'un milionl şi jumătate, două, aşa ceva?

— Apoi de, unchiule, milionu care'l am în hârtii de valoare, îmi-aduce una cu alta, 6 la sută; acaretele, unele 10, altele 15 la sută şi ce bruma mai câştig şi eu de pe ici, de pe colo... face încă vr'o 15—20 la sută.... zise Ariceanu cu multă modestie....

— Nu stai rău, grăi Christea zâmbind. Unde mai pui că, aproape întreg venitul acesta îl capitalezi pe fie-care an, ceea-ce măreşte pentru anul viitor şi capitalul şi venitul... Ei, uite ce-ţi propuiu eu, urmă bătrânnl după un moment. Eu voiu să câştigi cât mai mult cu putinţă, şi să câştigi după urma mea, — pentru că acuma eşti copilul meu. Aşa, cecul subscris de tine, il voiu încasa eu şi la primăvară încep lucrările, iar pentru banii ce'mi dai tu mie împrumut, gândeşte-te numai decât şi spune ce dobândă cei pentru un an de zile....

— Dar de ce unchiule, strigă Ariceanu sărind, galben la faţă ca sulfina? D-ta n'ai bani d'ajuns?...

— Prostule,— răspunse Christea răzând, dar nu înţelegi că de-oi rupe din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muzeu

banii mei, pierd dobânda lor și pierzi și tu; de-oi întrebuința milionul hotărât pentru școală și pentru spital, iarăși nu va putea aduce cât 'mi-a adus până acum; în vreme ce, împrumutând de la tine, câștigi, pentru că ți dau dobândă mai mare de cât ai acum de la milionul acesta, care dobândă o să ți-o plătesc la urmă din milionul pentru școală și spital, căci voiu trece-o între cheltuelile pentru clădirea lor.... M'ai priceput acuma, copil ce ești?

Ariceanu rămase pe gânduri, în timp ce bătrânul fuma liniștit, privindu'l c'un fel de zâmbet ciudat.

— Unchiule, ce să'ți spun, n'am curajul a mă pronunța numai de cât; trebue să mă sfătuesc și cu Pipica mea.

— Bine, sfătuește-te, dragul meu; ești în drept s'o faci că amândoui ați strâns averea ce aveți. Să ne înțelegem însă: milionul 'ți-aduce 60.000 franci pe an, așa e? Eu îți dau dobândă o sută de mii, știi, cu ochii închiși; și 40.000 franci, zău, nu se câștigă așa de ușor în ziua de azi, muncind cinstit. Acuma fugi și te gândește în pace.

După prânz unchiul Christea se ducea la sora lui, foarte mulțumit: nepotul său primise; d'acuma era pe mână'i, salba dracului!

Muzeul Digital al Românilor
revistatransilvania.ro/mdr

Matilda îi eși înainte sărindu'i de gât și răsfățându-se ca un copil.

— Mulțumesc unchiulețule de darurile ce 'mi-ai trimes, îi strigă ea.... Pentru zacharicale, te sărut pe obraji; pentru ceasornicul cela micuț și frumos, îți sărut o mână și pentru brățară, cealaltă mână. Suntem cît? și începu să râdă cu hohot.

Bătrânul o strânse în brațe și o sărută pe ochi cu evlavia cu care ar fi sărutat porțile cerului, lângă care se părea că se află, trăind, — ori de câte ori vedea ochii albaștri și frumoși ai drăgălașei Matilda.

Copila îi făcea pururea impresiunea ce 'i-ar fi venit de la vre-o făptură cerească ce nu avea seamăn în lumea aceasta nici vr'o legătură cu pământul.

Dar când se gândia că e fată, făptură omenească, și că va fi odată soția cui-va, l'ardea un dor nemărginit ca s'o vadă norocită și cu puterea d'a se împotrivi atâtor ispite lumești ce împresoară și lovesc mai ales pe frumușețile deosebite.

Intrând în casa surorii lui, se vedea în adevărata familie, în fața a două iubiri adevărate.

Fumându'și țigara aci, se gândia adese ori că rău făcuse de intrase în cârcotă cu nepoții lui; că mai bine era dacă le tăia ori-ce nădejde de la început și apoi să'i fi lăsat în pace. Dar nu. Viclesugul lor, care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era prea cu ochi și cu sprîncene, trebuia pedepsit. Și apoi, Ariceanu, calul lui fruntaș de bătae, era menit de unchiul să ajungă a fi văzut ca filantrop, ca om de inimă; prin urmare, îi făcea un bine fără voea lui.

Intr'una din serile următoare cucoana Smaranda pofti pe toți nepoții și încă pe vr'o câți-va cunoscuți ca să petreacă la dânsa, să bea ceaiu, să facă muzică și chiar să danțeze de vor voi.

Partea din urmă a programului o dorise gingașa Matilda, pentru care dantul era o patimă.

Și apoi, nu era să vie și d. Arieanu?

Il aștepta? De ce? Doria să-i vadă? De ce? Nu își putea răspunde. Simția plăcere știind că o să vie și el și în așteptarea de a'l vedea, se gândia la dânsul, la cele ce vorbiseră împreună în seara ajunului noului an. Il găsia plăcut și bun, foarte politicos și grabnic a o servi.

De ce și ceilalți nu erau așa? De ce-o priviau, unii lung și cu obrăznicie, alții șoptindu-i, la dant, nimicuri fără nici un haz;—alții, ca Răbuș, plictisind-o cu complimente exagerate și care, vedea ea bine, nu își aveau locul?

De ce?

Numai d. Arieanu era altfel; cum? tot nu-și putea bine explica cum anume, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr

era altfel în sfârșit.... și vorbia așa de blând, așa de delicat.... Și avea o privire așa, nu știu cum, care îi făcea ei bine, când se întâlnia cu privirea ei....

Uite, de aceea, pentru că d. Arieanu, nu era ca toți ceilalți, Matilda voia să mai danțeze cu dânsul, să mai vorbiască cu dânsul.

Acest fel de idei treceau prin capul copilei.

La orele nouă invitații începură să vie. Matilda, da mâna cu dânșii, dar nu cu fața tocmai senină.... Era cam distrasă.

In sfârșit, intră și Arieanu cu familia Lazu.

Cum îi bătu inima. I-ar fi sărit înainte, ca un copil nebunatic. Dar... nu se cădea. Buna cuviință îi opri avântul inimii.

Arieanu, cum intră, privi la dânsa zimbitor și i se închină de departe. Se afla între dânșii atâtea persoane care întâmpinau pe Lazu, pe marele nimic, căruia trebuiau să 'i dea tot respectul cerut de poziținea lui....

Puțin după aceasta, intră Ariceanu cu nevasta. Lumea i se grămădi în cale cu multă grabă și începu a îi strânge mâna cu căldură... Era să moșteniască atâtea milioane doar,— și apoi.... era să clădiască spital și școală, două fapte de inimă....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr

In timp ce toți făceau gloată împrejurul filantropului Ariceanu, Arieanu să apropiă de Matilda.

— Vă salut, d-șoară, — îi zise el cu afectuoasă politeță.

— Bună-seara, d-le Arieanu, îi răspunse copila înroșindu-se de plăcere și privind la dânsul cu niște ochi, cari spuneau cu multă simplitate toată gândirea ei.

Arieanu văzu mulțumirea Matildei și simți trecându-i o mulțime de fiori de plăcere, prin tot corpul.

Primirea ce 'i făcu dânsa, era o prevestire de bine pentru viitor...

Părere momentană, pornită din amorul propriu măgulit, — ori convingere pornită dintr'o măgulitoare speranță ce îi da simțimântul nou născut al său, — aceasta îl făcea fericit și îi da curagiul de a risca, — de a merge înainte.

Trebuia să meargă încet însă, fără să spăimânte pe Matilda și să îi inspire neîncredere. Copila era tânăra încă, și dacă simția plăcere, văzându-l, era prima pornire, cea înconștientă, a inimii. Trebuia să îi lase timpul a se cunoaște, ea, de sine singură, a se încredința că îl iubește, a simți ca o trebuință vederea cu dânsul și atunci... amorul lor va vorbi dela sine într'un moment neașteptat sau pregătit cu multă delicateță, de mai nainte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dacă, reintrând în pension, amintirea de dânsul, se va șterge din inima copilei atât de drăgălașă pe cât și de nevinovată, — primejdie mare nu va fi, pentru că la revederea dintâi, imagina reală, a lui, va deștepta amintirea primelor impresiuni din trecut și atunci, chiar mai văzând pe altul, ochii ei vor fi ațintiți tot asupra celui dintâiu,— asupra lui.

De sigur însă că amintirea de dânsul nu se va șterge din mintea copilei;—în sara aceasta el putea să întipăriască mai multe impresiuni în Matilda, care să'i hotărască în inima ei un loc în care să rămâie și să crească, ca simțimânt.

Acestea le gândi Arieanu, după ce Matilda se depărtă de el ca să se îmbrățișeze cu rudele strânse toate în păr.

Apoi, când convorbirile începură asupra a o mulțime de banalități de rigoare prin saloane, — Matilda, făcu ce făcu, și se apropiă de Arieanu care nemerise locul lângă Iosofescu.

— Așa-i că avem frumoasă și deșteaptă nepoțică d-le Ariene? grăi Iosofescu, lui Arieanu.

— Dacă d-șoara îmi dă voie, eu am fost de mult de părerea aceasta...

— Credeți, în adevăr, pe Unchiul Iosofescu? făcu ea c'o adorabilă mișcare de îndoială.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Cred privirii și judecății mele, d-ră, — și sunt fericit că d. Iosofescu îmi dădu ocaziunea să vă spun aceasta, fără să fiu bănuit de lingușitor... sau de...

— D-șoară Matildo, d-șoară Matildo, — se auzi atunci glasul lui Răbuș,—mai mulți dintre noi te rugăm să ne faci plăcerea a ne cânta ceva la piano.

Matilda se făcu roșie deodată și scânteie de mânie fulgerară în privirile ei ce se întoarseră către Răbuș.

Își ascunse repede însă nemulțămirea, când Arieanu îi zise mai încet:

— Mă pun și eu în rândul persoanelor ce vă roagă, d-șoară... Și, d. Iosofescu? Nu-i așa?

— Cum nu, — răspunse bătrânul.

Matilda privi la Arieanu, zâmbind; mângâia pe unchiul Iosofescu, în locul lui Arieanu, și aleargă la piano.

Așezată pe scaun, se întoarse către partea în care s'afla Arianu:

— Ce să cânt? întrebă ea.

— Ceva de Millöcker,—zise Răbuș.

— „A toi-valse“ zise în același timp Arieanu...

— N'am nimic de Millöcker, d-le Răbuș, i se adresă ea acestuia. „A toi-valse“, cu plăcere, d-le Arieanu,—și răsfoind iute notele, găsi valțul și 'l începu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Matilda cânta just şi cu multă tragere de inimă.

— Am înţeles, îşi zise Iosofescu. Dar mai bine de-o mie de ori Arieanu, de cât neamţu de nepot...

De la serata lui Ariceanu, ochii lui Iosofescu prinseseră de veste că Arieanu nu e de loc indiferent Matildei.

La sunetele melodioase ale acestui valţ sentimental, câţi-va strigară: la danţ!

Perechile se şi făcură şi 'şi luară avântul...

— Dacă-i pe jucat,—zise Arieanu lui Iosofescu, stai că fac eu altfel... Am să rog pe tânărul de colo să cânte şi aşa o să joace şi d-şoara Matilda...

— Foarte bine gândit, d-le Arieanu, — răspunse bătrânul. Matildei îi place foarte mult danţul...

Arieanu să ridică şi rugă pe Bruneanu, tânăr de vr'o 38 ani, să cânte, că se îndeletnicia cu muzica, în ceasurile ce-i lăsa libere funcţia lui de contabil la o casă de comerţ.

Bruneanu iera un fel de maniac: nu'ţi vorbia de cât de mersul valorilor, de jocul de la bursă şi de operaţiile ce făcea în timpul zilei; aceasta când îl întâlniai îndată după cancelarie.

Seara, după masă, iera la teatru de se cânta operetă, sau operă, ori pornia acasă şi cânta el. Atunci. între acte, la teatru,—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ori acasă, printre bucățile ce cânta, nu'ți vorbia de cât de muzică și de cântăreții celebri ce auzise.

In afară de aceste două: comerțul și muzica, care alcătuiau din gusturile lui două mari contraste, — nu'l puteai face să'ți zică măcar două vorbe.

Bruneanu primi și înaintă spre pian cu Arieanu, unde luă locul Matildei.

— Ast-fel voiu putea avea fericirea să dantez cu d-voastră, — sfârși Arianu, după ce esplică Matildei învoiala cu prietenul său...

— Iți mulțumesc, d-le Arianu, — răspunse ea c'un zâmbet foarte dulce, — și se anină de brațul ce i'l oferia el.

Bruneanu, începând, Matilda se aruncă cu Arianu, în vârtejul valțului.

După câte-va jocuri încă, se aduse ceaiul.

Matilda servi iute pe Bruneanu, ca recunoștință ce-i datora căci o făcuse să danteze cu Arieanu; apoi servi pe acesta.

Unchiul Christea se găsi la ceaiu, lângă Iosofescu; Matilda și Arieanu veniau în fața lor.

— Ce zici, Unchiule? Ai luat seama? și arătă pe Matilda care tocmai întindea lui Arieanu farfuria cu paste pentru ceaiu, zicându-i:

— D-ta n'ai luat de loc paste, d-le Arieanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Mulțumesc, d-șoară, — și privi la ea galeș.

— Sunt bătrân și am timpul să iau seama, — răspunse Unchiul Christea. Tocmai voiam să aflu cine e și cum stă tânărul acesta?

— Să'ți spun eu, căci îl cunosc, — zise Iosofescu și i'l descrise în puține cuvinte, dar care ierau d'ajuns.

— Vom vedea, — răspunse Christea. Să le lăsăm mulțumirea d'a nu se crede observați... și timpul d'a se cunoaște și ei mai bine. Eu știu să fac sfârșitul numai...

După ceaiu, cei vârstnici începură să joace loton, tinerii să mai danțeze; iar când la două ore din spre ziuă, societatea se desfăcu de plăcerile acestei nopți de petrecere intimă, — Arieanu știa la ce să se aștină pentru viitor și Matilda adormi visând pe Arieanu c'o cere de nevastă și că ia îi răspunde repede: dac'o vrea unchiul...

A doua zi se deșteptă voioasă.

VIII

Era pe la cincisprezece de Februarie. Un șir de mai multe zile călduroase, senine și pline cu soare, ridicase zăpada și uscase pământul. Vântul suflase ușor părând că aduce un timpuriu miros de primăvară. După ceasul două din zi, lumea 'și făcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc

seamă cu plimbarea la șosea. Calea Victoriei gemea de trăsuri și era plină d'un sgomot asurzitor, aci făcut de mersul trăsurilor, aci de strigătele birjarilor și ale vizitiilor. Trotuarele erau ticsite cu pietonii ce'și făceau, în unele colțuri de stradă, loc cu coatele și cerându'și iertare pe toate tonurile.

In șirul de trăsuri ce se opriseră în dreptul bisericii Crețulescu din pricina prea marei îndesueli, se afla un landou deschis, foarte elegant.

In fund sta Unchiul Christea cu doamna Ariceanu și de 'nainte drăgălașa Matilda.

Matilda 'și-a pierdut din aerul copilăresc, de fel însă din aerul acela de nevinovăție care da un farmec atât de irezistibil figurii sale blonde.

Puține zile după serata de la Cucoana Smaranda, fusese dusă în pension, și cu examenele, nu mai putuse ieși până în ziua aceasta când o vedem.

Chiar din seara intrării în pension căzu pe gânduri, fu cuprinsă de întristare și de un fel de moleșire, de oboseală, care o predispunea să nu facă nimic.

Și trebuia să învețe... Programa orelor de examinare orală o avea de 'nainte lângă dânsa, colegele ei de meditațiune și de clasă citiau pe un cap, și dânsa nu putea.

Ochii îi fugeau pe rânduri fără să înțe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

leagă ceva; apoi rândurile se confundau amestecându-se unul cu altele şi privirea i se pierdea în unul din colţurile tavanului ce se afla în faţă-i.

Un sgomot al vre unei fete şi glasul pedagoagei ce comanda tăcerea o făceau să tresară, să se deştepte, să 'şi ia seama...

— Ce am eu oare? Mi se pare că nu 'mi e bine...

Atunci se silia să citiască.

Mergea o pagină, mult două, la capătul cărora cugetul i se 'ntorcea la seara ce trecuse, la cele ce vorbise cu Arieanu, la jocurile cu dânsul... şi începe să zâmbască. Să simţia mulţumită.

Intr'un rând al paginei întâlni cuvântul *vis* şi tresări, căci îşi aduse aminte la moment de visul ce avusese în noaptea trecută.

Vedea par'că şi acum cum Arieanu o cerea de nevastă şi s'auzi parcă pe sine cum îi răspundea: dac'o vrea unchiul...

Atunci se înroşi, simţind cum îi ard obrajii şi zâmbetul ei luă expresiunea celei mai depline mulţumiri.

In dormitor, deşteaptă fiind, îşi repetă visul de nenumărate ori, atât de mult ce 'i plăcea...

Zilele trecură unele după altele şi examenele cu ele, iar gândul Matildei era împărţit între studii şi Arieanu.

Nu ştiuse ce e amorul şi nu ştiă încă,

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

pentru că nu se gândise a da o deslegare și un nume simțirii ce-i turbura sufletul. Înțelegea atât că-i iera dor de Arieanu, că ar fi voit să-l vadă, să mai vorbească cu el, să mai audă complimente modeste ce-i făcea el cu politețe, cu sfială și cu glas atât de dulce...

Când cucoana Smaranda îi spusese de vr'o două ori, în timpul examenelor, că Arieanu a vizitat'o și că 'i-a trimis complimente, — Matilda se înroși atât de tare și zise un da? întrebător, c'un cu glas atât de înăbușit de emoțiunea ce simțea, că cucoana Smaranda, care bănuise ceva, se asigură că în adevăr plutia la mijloc ceva puișor de dragoste.

Fără să 'i pară rău de ceea ce descoperia, își zise totuși când fu pe drum:

— Bre! Bre! o bucățică de fată numai, și 'i-a și luat inima foc!... Ce lume fără veleat!

Apoi împărtăși taina Unchiului Christea.

Bătrânul clipi din ochi cu șireflic și zâmbi, răspunzând:

— He! He, — noi am mirosit mai de mult, soro, puișorul ăsta de dragoste... Din seara de ajunul anului nou, am prins de veste că băeții noștri se găsiseră pe plac; iar în seara când ai dat tu petrecere, am văzut bine că inimile lor înmuguriseră... E firesc lucru acum să dea floare și eu m'am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și pus pe cercetat de purtările tânărului nostru... E bun, soro; c'un cusur, dar care o să treacă...

Să 'i lăsăm să se cunoască mai bine, să 'și spuie focu inimii și să guste nițel nădejdea amestecată cu frica că am vrea ori nu să 'i dăm unul după altul... știi, asta are și ea gustu ei... făcu Unchiul Christea râzând cu poftă intru amintirea trecutului depărtat.

— Frate, răspunse cucoana Smaranda la toate astea, — ești om fără pereche. Să fi avut copii, ar fi fost cei mai norociți....

— Cine știe, — răspunse bătrânul, închizându-se la față numai decât, — poate că n'ar fi fost oameni de ispravă.., In sfârșit, zise oftând, pe mine m'a lăsat D-zeu să norocesc pe alții... cari, la drept vorbind, tot de ai mei sunt... F! ori cum, nu 'mi pare rău, dacă așa a fost să fie!

In ziua de 13, Arieanu venise să viziteze iarăși pe cucoana Smaranda. Iera și unchiul Christea acasă.

După ce schimbară mai multe vorbe de ocazie, — Unchiul făcu semn surori-sei să iasă.

Cucoana Smaranda înțelese și ascultă. Unchiul Christea deschise vorba asupra mersului daraverilor financiare ale acelui timp și făcu pe tânăr să discute pricina măririi agiului, cu tendințe la creștere continuă;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaliterara.ro/muzeu

discutară în privința întâietății ce au articolele franceze și engleze, ca bunătate, asupra articolelor germane și austriace, arătând și unul și altul precăderea ce 'și au dobândit în țară cele din urmă, asupra celor d'întâi, din pricina politicei, și cercetară împreună, bătrânul cu experiența și tânărul cu cunoștințele nouă, cum s'ar putea pune o temelie statornică și tare unei industrii naționale și unui comerț mai neatârnat și mai ferit de învaziunile articolelor străine.

De aci bătrânul trecu din una în alta, până ajunse într'un fel foarte firesc să 'i zică :

— Eu am dobândit multă încredere în d-ta și după ce-i isprăvi dreptu d-tale, după cum îi zici, o să-mi învoesc a-ți deschide drum pe o cale care să îți aducă foloase bune... Socotesc să primești aceasta dela un prieten, care cunoscându-ți meritele, vrea să dea țării un om neatârnat de cât de el singur și care să poată face bine și el la rândul lui, unde o crede bine să-l facă :

— Sunteți prea bun, d-le Anastasovici și nu știu cum am meritat atâta bună-voință.

— Cum ? Fiind aceea ce ești... și sunt mulți ca d-ta, atâta numai că în mijlocul greutăților de azi, nu se găsesc mulți ca mine cari să facă oameni neatârnați, deschizându-le calea cinstei spre binele țării acestea, care mult rabdă și sufere din pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdr

cina lipsei de inimi tari şi cu simţirea cinstei. Fac şi eu ce pot.... Primeşti, nu-i aşa?

— Cu recunoştinţă.., răspunse mişcat.

După puţin intră cucoana Smaranda îmbrăcată de plimbare.

— Mă duc să văd pe Matilda, frate, grăi dânsa, şi să-i spun că Duminecă, adecă poimâne, o aduc a casă şi o s'o scot la soţca, de o fi tot ca astăzi vreme frumoasă.

— Bine, soro, du-te şi sărut'o şi pentru mine. Du-i din partea mea ceva zacharicale, că ştiu eu cât îi plac de mult.

— Vă rog, cocoană Smarando, — luă vorba Arieanu, comunicaţi d-rei Matilda şi salutări din parte-mi, — dacă mi-e permis... şi se ridică.

— Cum nu, d-le Ariene, cu plăcere...

— Dacă vrei să ne mai vedem, tinere, îi zise Christea, poftim şi Duminecă pe la noi...

— Cu cea mai mare mulţumire... răspunse dânsul repede, — căci se gândi la vorbele cucoanei Smarandei care zisese c'o să aducă Duminecă pe Matilda.

Dumineca venise,—Arieanu şi cu Matilda se întâlniseră. Câtă bucurie strălucise în ochii lor, când îşi dăduseră mâna.

Inima le venise la gură şi amorul lor n'ar fi mai fost o taină între ei, dacă s'ar găsi şi acuma singuri.

Muzeul Digital al Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdlr

Ce să vorbiască între ei de față cu unchiul Christea și cu cucoana Smaranda? Banalități doar; și fiind-că inima le era plină de farmecul acestei revederi, și fiind-că ochii lor, cari se căutau pe furiș, erau plini de mulțămire,—cuvintele le lipsiau;— timpul nu era potrivit pentru banalități.

Tăcură deci... încurcați și unul și altul.

— Ce mai tineri avem și noi în casă,— zise unchiul Christea.... Tac par-c'ar fi pești... Dar mătăluță duducuță, așa vorbăreață din fire? Nu cum-va ți-ai uitat limba la pension? adause unchiul râzând.

— Nu, răspunse Matilda, înroșindu-se. Tocmai mă gândiam la ceva de vorbit.

— Ați terminat examenele, d-șoară? o întrebă Arieanu, hotărât a vorbi ceva, căci situațiunea aceasta nu mai putea ține astfel.

— Da, d-le Arieanu, răspunse dânsa; ne am scăpat de grija primului semestru.

— Nu-i așa, cucoană Smarando, că d-ra a ieșit mai bine ca toate? se adresă el bătrânei.

— O! ba nu tocmai bine, d-le — răspunse repede Matilda în locul mătușii-sei.

— Sunteți prea modestă d-șoară...

— Spun curatul adevăr, din potrivă...

— Nu 'i-a fost tocmai bine, zise mătușa, și d'aia... că spuneau și profesoriele cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mirare că Matilda nu prea știe și că altă pricină nu era decât boala...

— Ați fost bolnavă? întrebă Aricanu c'un aer îngrijat, — dar n'am auzit pe cucoana Smaranda spunând așa ceva.

— A fost numai o indispoziție trecătoare, d-le Aricanu, care nici nu trebuia să mai fie spusă... zise Matilda.

— Ia să ne gătim de plimbare, — zise Christea ridicându-se. Eu mă duc să mă îmbrac.

— Și eu tot așa, zise Smaranda. Ne ierți, d-le Aricanu? Tu, Matildo, care ești dichisită gata, ține de urât domnului....

După pornirea bătrânilor, Aricanu se ridică.

— Ce? Voiți să plecați, domnule Aricanu? zise Matilda, ridicându-se și ea.

— Nu, d-șoară, și mai ales acuma când pot să vă privesc în voe și vă spun fără sfială de cine-va, cât îmi era de dor să vă văd...

— Vă era dor de mine? întrebă ea zăbuhitoare, dar coborând ochii în jos.

Urmă un moment de tăcere. Acum era acum. Minutul destăinuirii venia ușor de tot; nu era însă tot atât de ușoară pornirea pe tărâmul acesta.

Matilda părea c'așteaptă ceva, Aricanu o privia lung, cu ochi plini de simțiri și-i zvâcnea inima,

Muzeul Național al Literaturii Române
revistatransilvania.ro/mdrl

Copila își ridică ochii de câte-va ori și căță la Arieanu. Privirile lor se întâlniră, pe buzele lor fluturară zâmbete. Înțelegerea era făcută, și totuși glasul nu îndrăznia să complecteze opera ochilor.

In sfârșit, fiind-că toate lucrurile trebue să aibă un început, Arieanu, se gândi că acest intre-patru ochi putea să fie întrerupt și cu anevoe apoi d'a mai fi găsit atât de curând.

Inaintă deci, spre dânsa, și îi întinse o mână, pe care copila 'i-o apucă încet, privirile lor se întâlniră și se opriră unele asupra altora timp de mai multe secunde.

— Fericite momente d-șoară... pentru că pot să'ți spun iubirea mea și una din cele mai frumoase aspirațiuni ce-am avut vr'o dată; d'a vă obține mâna, într'o zi. Ai consimți la aceasta? Poate că îndrăznesc prea mult și prea curând... dar... ce'i poți face inimii, când e deprinsă să arate numai decât ceea-ce simțește? Nu știu dacă am citit bine în ochii d-tale, sau dacă e numai o părere a mândriei mele, — dar par'că nu'ți sunt tocmai indiferent... Adevărat e d-șoară?

— Da, răspunse ea și'l privi cu aerul ei de simplitate și de nevinovăție.

— Și pot nădăjdui?

— De partea mea, da.

— Iți mulțumesc d-șoară, — pot trăi acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu speranța. Deja unchiul d-tale mi-a dat una....

— Care? întrebă ea repede, neputându-și stăpâni avântul dorinții d'a afla.

— 'Mi-a făgăduit sprijinul său pentru viitor... A!... făcu el... Dar dacă va fi înțeles iubirea noastră... iertare... iubirea mea... Vezi ce făcui? Am anticipat... zise el surâzând.

— Crezi? întrebă dânsa.—De unde însă ar fi putu-o ghici? zise apoi cu repeziciune.

— Ori cum,— ghicită sau nu, inima'mi spune că unchiul d-tale nu se va împotrivi, cu atât mai puțin cucoana Smaranda. Sunt optimist în fața fericirii.

— Să sperăm, d-le Arieanu, zise dânsa strângându-i mâna cu dragoste.

Arieanu 'i-o sărută arzător.

Iera și timpul, căci după un moment intră bătrânul, îmbrăcat cu paltonul și cu căciula în mână.

Privi pe furiș la amândoi și-și zise în gând.

— Au avut vreme destulă, și n'au lăsat'o să treacă... Mutrele d-lor sunt mai desghiățate și mai vesele,—apoi, zise tare: Matildo, dute și'ți pune pălăria și haina.

— Imi dai voe?—se adresă ea tânărului.

— Poftim, dar fiind că eșiți la plimbare plec și eu...

— Așa? făcu bătrânul. Atunci, la re-

Muzeul Digital al Romanilor Romanesc
revistatransilvania.ro/mdr

vedere. Vino pe la Ariceanu dimineţile până la 11 când vrei să mă vezi; după prânz mă găseşti aici la soră-mea; serile sunt pe la nepoţi.

— Mulţumesc de prietenia ce'mi arătaţi d-le Atanasovici... La revedere...

Vă salut, d-şoară...

— La revedere,—îi răspunse ea.

Apoi îl petrecu şi stătu în sală cu el până îşi puse pardesiul.

— Când o să te mai văd ? întrebă dânsul.

— De azi peste trei săptămâni, ies iar din pension...

— La revedere,— şi îi sărută mâna înc'odată.

După puţin, Matilda, mătuşă-sa şi Unchiul Christea, ieşiau cu landoul, astfel după cum 'i-am întâlnit.

Când landoul se opri în dreptul bisericii Creţulescu, din pricina îmbulzelei trăsurilor, — Arieanu trecu şi el în trăsură de piaţă, în alt şir, paralel cu landoul.

Salută cu toată inima pe cei din landau, şi primi un foarte graţios răspuns din partea Matildei.

Copila înţelese că Arieanu într'adins pentru dânsa se ducea, de sigur, la şosea.

Unchiul Christea făcu soră-si cu ochiul, după ce răspunse la salutul tânărului.

La şosea se întâlniră din nou şi de două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trei ori fură chiar unii lângă alții așa că puteau vorbi.

Ziua aceea trecu, între cele nespuse uitării, atât în catastivul lui Arieanu cât și într'al Matildei.

IX

După câte-va zile architectul Bondaru, supuse Unchiului Christea și vărului Ariceanu, planurile școalei și spitalului, — felicitând încaodată pe vărul său și făgăduind, că de va fi însărcinat el și cu clădirea, va face ceva de gust, după cum arată planul, și ceva solid, — căci așa e obiceiul lui.

Unchiul Christea răspunse în locul lui Ariceanu, că întrucât privește clădirea, e chestiunea de concurență: cine face cu mai puțin; și că, ori-care ar fi arhitectul, clădirea se va face sub priveghierea directă a sa.

Aceasta făcu pe Bondaru să strâmbe puțintel din nas și să nu mai ceară întreprinderea clădirii.

Știa el, Unchiul Christea, ce face. Prin Martie se începu clădirea spitalului, în Roman, și bătrânul stătu o lună în oraș, unde 'și puse oamenii săi de credință să supravegheze lucrările, — și prin Aprilie, începu și școala în București.

Muzeul Digital al Românului Românesc

Ziarele, înregistrând faptul acesta, de două ori mare și folositor, aduseră cele mai mari laude lui Ariceanu, dându'l ca exemplu de filantropie.

Unii cetățeni din Roman, începuseră deja a'l hotări de candidat al lor la deputăție. Sgomotele ajungând la urechile lui Ariceanu, îl făcură să se umfle de mândrie ca un păun și începu să se deprindă cu ideea că va fi deputat. — Pipica lui, de și era veselă la culme, tot se îngrija ca nu cumva să-i coste ceva ajungerea la deputăție a lui Alecuțu.

Acesta o asigura cât putea de mult, că tot pe Unchiul îl privia ori-ce cheltuială ce ar fi trecut peste bugetul lor.

Și fiindcă timpul n'are alt-ceva de făcut, decât să înainteze iar înapoi să nu mai cate, și lucrările începute înaintau într'o parte, ca și în cealaltă.

Se împlinise o jumătate de an de când Unchiul Christea făcuse așa zisul împrumutat dela Ariceanu.

Acesta, intră mai de dimineață ca de obiceiu la Unchiul, și după ce'l salută:

— Dragă Unchiule, — îi zise, nu te-am supărat până acuma, căci nu-mi-a trebuit. Azi însă te rog să ai bunătatea a'mi face rost de dobânda ce mi se cuvine pe jumătate an.

— Cu plăcere, nepoate, cu toate că n'ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md

nici odată răbdarea d'a mă lăsa pe mine să'mi fac datoria.

După amiazi îi numără 50.000 de franci, după cum fusese învoiala.

Ariceanu era nespus de mulțumit să câștige 50.000 de franci, în 6 luni. Împrumutând un om sigur ca Unchiul Christea, nu era puțin lucru. — Nu făcuse nici odată așa de bună daraveră. De bucurie, cumpără Pipiței o pereche de mănuși,—lucru pentru care Pipița îl certă puțin, spunându-i că nu era vremea de făcut acea cheltuială, pentru că mănuși avea destule.

In timpul acesta Lazu rumega un plan machiavelic, cu care să poată împedica pe Unchiul d'a înfia pe Ariceanu. Era greu, o recunoștea și el aceasta, mai ales acuma când vărusău dobândise și mai mult încrederea bătrânului, cu clădirea spitalului și a școalei.

Cucoana Tarsița Bondaru, de altă parte, se gândia la acelaș lucru, — și anume, să compromită pe Pipița Ariceanu, în ochii Unchiului. Soția compromisă, bărbatul nu mai putea fi înfiat, căci Unchiul l'ar bănui de învoială cu nevasta.

Cu răutatea ei merse pân'acolo în cât să închipuească o încercare criminală de omor, sau de tâmpenie, în persoana Unchiului.

Cuplul acesta începu vizite foarte

Muzeul Digital Român Transilvania
revistatransilvania.ro/mdr

dese la verișoara Pipica, arătându-i-se forte supusă, îndatoritoare și lingușind-o cât putea mai mult.

Pipica se lăsa să fie prinsă în mreaja cucoanei Tarsiței, întru cât vedea că n'o costa nimic; ba dimpotrivă vară-sa îi lucra câte ceva, ori îi făcea dulceață cu cheleltuiala ei.

Răbuș, revenise la gândul său d'a seduce pe încântătoarea Matilda și d'a o lua de nevastă, căci socotise așa:

— Chiar de n'o lasă Unchiul moștenitoare a întregi lui averi, tot o să-i lase ceva; plus că zestrea cea mare, zestre foarte frumoasă, i-o dă bunica ei, cucoana Smaranda.

Și această ideie îl frământa mai cu putere de când îi păruse că ignorantul de Arianu, îndrăsnea să'i facă o curte foarte stăruitoare, pe care Matilda n'o prea vedea rău.

Inîr'o zi Răbuș, hotărât să cerce marea cu degetul, convins în sufletul lui că îi va da de fund, — deschise vorba către cucoana Smaranda că ar voi să se însoare.

Bătrâna, care acuma nu'l mai avea la stomac, cu toate că'l primia tot cu aierul ei de blândețe, — îi răspunse:

— Dragul meu, te-am scos în lume, — acuma fă cum socotești că 'ți-o fi bine. Însoară-te decă ai nemerit cum trebuie.

Muzeul Național Român de Istorie
revistatransilvania.ro/mdn

— Dar tot d-ta să'mi ajuți, scumpă mătușică, — pentru-că sfatul d-tale îmi e de folos și de d-ta apoi și atârnă chiar partida aceasta...

— De mine! întrebă ea mirată. De o dată îi trecu prin minte că la Matilda iera d-lui cu gândul...

— Da, urmă Răbuș, da, mătușică. Matilda 'mi e dragă, și pentru că 'mi vine vară d'a doua mână, căsătorie se poate prea bine între noi.

— Nepoate, — grăi bătrâna, c'un așa ton în cât să taie ori ce nădejde domnului nepot, — iacă un lucru care nu 'ți 'l învoiesc. D-ta nu știi să iubești; dar 'ți-ai făcut socoteala că o zestre bună ca a Matildei nu e de scăpat, și...

— A! ce vorbă, mătușică... impută Răbuș, și tocmai de la d-ta s'o aud...

— De! fătu meu, fie-care judecă după cum se pricepe, după cum poate. Matilda nu face pentru d-ta și eu nu 'ți-o dau. Nu-i mai cinstit să 'ți spun curat, de cât să 'ți ingăimez și să te port cu vorba?

— Și de ce nu face Matilda pentru mine? întrebă el, foarte atins și c'un aer cam obraznic.

— De ce? Pentru cuvântul foarte lămurit că nu te vede cu ochi buni. Ce? d-ta nu ai putut simți atâta lucru, d-ta care ai învățat carte tocmai pe la naiba 'ncolo!

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

zise bătrâna, supărată de aerul nepotului său.

— Bine, mătușică... te rog, nu te supăra... o luă el mai domol, de teamă să nu piardă masa de la mătușă-sa.

Așa se încheiară aspirațiunile tânărului filosof. Ura însă încolți în inima-i, la ideea că numai Arianu era de vină, căci fără el, fata l'ar fi iubit, sau cel puțin l'ar fi luat. Astfel, își puse în gând să'l aștearnă el bine la Unchiul Christea, când 'i-o veni la îndemână.

Intr'o seară a lunei Aprilie, Unchiul Christea ieșia de la Ariceanu, când, eată că 'l întâmpină Lazu.

— Veniam la Dumneata, Unchiule...

— Imi pare rău că nu mă pot întoarce să stăm de vorbă, pentru că m'așteaptă Bondaru la masă...

— Așa, la dânsu te duci la masă și la mine nu ? impută Lazu. Zău, să nu te superi, Unchiule, însă d-ta arăți unora din noi mai multă atențiune de cât altora... și nu știu de ce, pentru că toți te iubim.... Cel puțin întru cât mă privește, nici un interes nu am care să 'mi dicteze iubirea și respectul ce 'ți păstrez... și cu toate acestea eu sunt cel mai oropsit de d-ta...

— Ți se nălucește, nepoate. Eu țin la toți deopotrivă.

— Atunci ? De ce înfiezi pe Ariceanu ? Acesta nu arată deosebirea mare ce faci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.culturidemoldova.ro

între el și cei-l-alți ? Nu 'ți imput, pentru că nu am nici un drept ; — constat numai faptul și răspund vorbei d-tale că mi se năluceşte.. Făcut-a oare Ariceanu ceva, înainte d'a se încredința că 'ți va avea într'o zi toată averea ? Nu ; și toată lumea poate adeveri că e un zgârcit urâcios. Cum de-a putut deveni filantrop ? Sunt sigur că-i vei fi pretins d-ta, Unchiule, altfel nu s'ar fi apucat de clădit spital și școală, să 'l fi picat cu lumânarea. Apoi, mă întorc și așa. Cine n'ar da un milion de pildă, știind că i se va da patru în loc ?

— Foarte frumos *lógos*, fătul meu. Numai vezi că așa sunt făcuți unii oameni să găsească bun, tocmai pe acela pe care toți îl găsesc rău. Iaca, asta e și cu mine.

Plecăciune nepoate...

— Ce ? te-ai supărat, unchiule ?

— Eu, ferească D-zeu. Nu vezi c'am ajuns la Bondaru? Hai și d-ta...

— Nu, unchiule. N'am spus acasă c'o să lipsesc de la masă astă seară.

— Atunci, la revedere.

Unchiul Christea intră la Bondaru, iar Lazu porni înainte foarte iritat. Nu era chip de surpat pe Ariceanu. Ii căşunase ghijoiului una și bună pe el și nici dracu nu mai putea să i'l scoată din inimă.

Descurajat că partea ce nădăjduise era prăpădită, Lazu intră acasă la el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

In vremea aceasta, cucoana Tarsița se gudura ca un conteiu pe lângă unchiulețul, și Bondaru supraveghia așezarea mesei.

După o jumătate de ceas, se puneau la masă.

Nu mai știau cum să îndemne pe unchiul să mănânce, și ce anume bunătăți să'i scoată dinainte.

Când erau la cafele, se încinse vorba despre multe și mărunte, până ce veniră și la Ariceanu.

Bondaru începu să'l laude pe nepotul favorit, cu toate că nu'i dăduse lui întreprinderea clădirii din capitală sau măcar pe cea din provincie.

— El, o fi cum o fi, bărbate, — zise Tarsița. Verișoara însă e ciudată de tot. Iți spun drept, unchiule, că 'mi-a dat să înțeleg niște lucruri care... pe viața mea, nici nu le-aș fi gândit.

Aci tăcu, așteptând să vadă pe Unchiul, intrigat de vorbele ei.

Bătrânul fuma, privind roatele de fum ce scotea din gură și urmărindu-le până se pierdeau.

— Și... cam ce lucruri, adecă, —întrebă Bondaru, în locul Unchiului.

— 'Mi-e rușine mie, de rușinea ei... răspunsese Tarsița plecând ochii în jos. Cu toate astea, trebue să le știi, unchiule, ca să vezi până unde poate merge răutatea

Muzeul Digital al Românilor Românești
revistatransilvania.ro/mdrr

omenească. Ci-că i-ar fi bănuit Alecu într'o zi că... prea stă mult uneori în iatacul d-tale... și de !... d-ta ești tare ca tunul, la vârsta d-tale...

— Cum se poate, strigă Bondaru scandalizat. Aceasta e curată ticăloșie ! Auzi d-ta ? Adică năzuiește Unchiul la dânsa, hai ? Zicând, trânti cu desgust și cu ciudă paharul pe masă.

Unchiul Christea încruntase puțin sprâncenele. Dacă 'i-ar fi citit amândoui în gând, de sigur că n'ar fi îndrăznit, nu să mai vorbiască pe țărâmul acesta, dar nici să priviască la Unchiul. Înțelegea el bine ce însemna aceste cuvinte și cine le născocise... Nu grăi nici o vorbă însă, ceace miră pe amândoi soții.

— Eu, una, urmă Țarsița, nu mai am ochi buni pe dânșii, și'ți spun drept, unchiule, că 'mi-e teamă să nu'ți facă vr'un rău...

— Eaca !. dar ce rău o să mai poată, zise Bondaru.

— Nu te pune cu dracu, Nicule dragă ; Aricenii sunt în stare, uite,—ca să 'mi spun gândul întreg, — sunt în stare să dea și otravă Unchiului, numai să se scape de dânsul și să moștenească mai curând.

— Cum se poate, strigă Bondaru, ridicându-se drept în picioare. Dar atunci, sunt niște infami !.. Și de unde 'ți-ai făcut tu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

asemenea ideie? Ai surprins vre-o vorbă, așa ciudată, care să'ți îndreptuiască bănuiala asta?

— Numai una? Nu 'mi-a zis, crezi, într'o zi, și oftând adânc încă: cine știe când om moșteni, că Unchiul e mai sănătos ca noi?..

— Bre! 'i-auzi câte le mai vin oamenilor ăstora în gând!... Ei, ce zici, unchișorule, de toate comediile astea? întrebă Bondaru pe bătrânul.

Acesta, stingându'și țigara în drojdiile cafelei din ceașcă, privi la amândoi pe rând și zise, c'o liniște care disperă pe amândoi nepoții:

— Ale lumei valuri, dragii mei. Și de multe ori e mai bine să aibă omul a face cu câinii ori cu lupii, de cât cu oamenii; ale lumei valuri...

De sigur că aceste vorbe se adresau mai mult soților Bondaru, de cât Aricenilor. Aceia aveau un singur păcat de frunte: avariția; aceștia intriga, bârfeala. Păcatul celor d'întâi îi privia pe dânșii numai; păcatul acestora se resfrângea asupra celor-lalți, cătând a face victime.

Însă, cine știe dacă și Aricenii nu ar fi întrebuințat aceleași arme în caz când Bondaru ar fi fost în poziținea Aricenilor?

Oare și cellalt, Lazu, nu-i vorbise tot cu patimă și cu limba defaimei împotriva Aricenilor?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Deci... de multe ori e mai bine să aibă omul a face cu câinii ori cu lupii.

Astfel încheiă bătrânul după cum şi începuse, cugetările sale ; şi, după puţin, porni la sora sa, — în casa în care respira aerul curat al sincerităţii şi iubirii.

Acolo găsi pe Iosofescu.

Îi strânse mâna cu multă dragoste, că era doar şi singurul dintre nepoţi care merita aceasta.

— Da ce ai, unchiule, de eşti aşa de amărât? Se vede după căutătura d-tale... îi grăi Iosofescu...

— Ce să am? Mă înecă aerul care îl răsuflu în căsele nepoţilor mei... Şi viu de la Bondaru, la care am stat la masă. Îţi poţi dar închipui. Ce inimi negre, ce limbi defăimătoare!

Şi, plin de necazul ce strânsese într'însul timp de trei ceasuri, începu să spuie toate lui Iosofescu.

— Îţi spun astea, nepoate, pentru că eşti om bun şi singur d-ta meriţi dragostea mea, dintre nepoţi.

— Mulţumesc, unchiule. La vârsta mea nu se mai învoeşte nici o patimă...

— Ba zău, le are omul, patimele, până când închide ochii la cele mai adânci bătrâneţe. Dar d-ta ai fost aşa din tinereţe, şi bunătatea nu se prăpădeşte, dacă se prăpădesc puterile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Ei, știi că eu am bănuit că d-ta voiai să joci un renghiu lui Ariceanu mai ales? zise Iosofescu, zâmbind. Dar am tăcut și m'am bucurat. Acuma, urmă Iosofescu, lăsându'i la o parte pe toți, am să 'ți deschid ochii, unchiule asupra unui lucru căruia d-ta poate nu 'i-ai luat încă seama. Neamțu 'și-a pus în gând să ceară pe Matilda...

— Nu e nici o primejdie... răspunse unchiul. Una că s'a trezit prea târziu; al doilea chiar de n'ar fi îndrăgit Matilda pe Arieanu, tot n'ar fi luat pe Neamțu, cum îi zici. Și fiindcă ești cam în urmă cu politica săptămânei, află că Răbuș a vorbit soră-mi și că Smaranda 'i-a tăiat potta pentru totdauna.

— Așa? făcu Iosofescu. El 'mi-a cerut sfatul și sprijinul. Sfat 'i-am dat să 'și mute gândul și în loc de sprijin 'i-am făgăduit să ți 'l spun... Iacă un om care isbutește să se facă tuturor nesuferit.

— Mâre, nepoate Iosofescule, lasă că fac eu cum e bine, numai să dea Dumnezeu să nu am mai mult de cât un an de viață...

— Să 'ți ajute D-zeu.... răspunse Iosofescu cu toată inima. A doua zi unchiul porni la Roman pentru o lună.

X

Răbuș, am spus'o de la început, sta bine de tot cu ministrul de instrucțiune al a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

celui timp, pentru că acest înnalt logofăt de stat, iubia tot ce era nemțesc, și pentru că Răbuș învățase în Germania și se arăta tot pe atât de servil nemțismului.

Cum să 'și răzbune pe Arianu? Era o alegere de deputat într'un colegiu devenit vacant prin moarte.

Arieanu, ca alegător, trebuia să se prezinte la urnă.

D. Răbuș îl așternu pe rivalul său la d. logofăt de stat, șoptindu'i că Arianu e din opoziție și că va vota cu dânsa.

Neîmpăcat contr'a tot ce mirosia a opoziție, logofătul somă pe Arianu, prin revizor, ca să voteze pentru candidatul guvernului, la dimpotrivă va fi permutat turcește.

Arianu votă pentru candidatul opoziției; iar după trei zile primi un avertisment că face politică contrarie intereselor țării.

Arieanu publică avertismentul și arătă origina lui cum și somațiunea ministrului prin revizor.

Ziarele făcură gură; logofătul de stat îl permută, fără avisul consiliului permanent, ci curat din cabinetul său. Arieanu demisionă: Răbuș era răzbunat.

Când însă Arianu află cine era mâna ascunsă care 'l lovise, spuse lui Iosofescu râzând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— N'are inimă tocmai cavalerească, nc
poţelul d-v...

— Pentru că ştie nemţeşte, răspunse Io
sofescu. Când a fost neamţul cavaler? Ş
el s'a pricopsit deci numai cu caracteru
nu şi cu ştiinţa neamţului.

Iosofescu spusese cucoanei Smaranda'd
isprava neamţului şi aceasta 'l poftì pe uş
afară zicându'i:

— Numai pui de năpârcă să nu creşti

Sărmanul Răbuş: pierdeà masa! Ieşi d
la mătuşă-sa foarte rău izbit... la pungă.

— Asta 'i tot din pricina lui Arieanu
mormăi el; bine, o să 'i păzim noi sâmbăta

Bietul filosof... neamţ!

Intre aceasta, vacanţele s'apropiau. Cu
coana Smaranda întrebă pe Matilda:

— Ia spune'mi, fetiţa mamei, cum vrs
să facem? Să închei socotelile cu pensio
nul, ori după vacanţă să mai înveţi un an? Ma
tilda se înroşi, zâmbi şi rămase pe gândur

— Mata şi unchiul Christea, cum voiţi
întrebă ea după câte-va momente.

— Eu drăguţă, zic că ai învăţat destul
carte; acum trebue să înveţi până în iarn
viitoare la şcoala astă-l-altă, a salonulu
ca să ştii cum să te porţi, când o să i
tri în viaţa de femee. Unchiul tău, tot a
gândeşte, căci e bătrân şi vrea să te va
mai de grabă cu casa ta şi norocită...

Matilda îşi puse capul la sânul bunic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

sei și o strânse în brațe cât putu s'o cuprindă.

Iar când 'și-l ridică, ochii săi erau roșurați de lacrimile bucuriei.

In ziua de 28 Iunie zise adio pensionului și vieței de elevă.

Cu ce bătăi repezi de inimă ajunse acasă și se coborâ din trăsură. Multe fete plângeau la plecarea ei, și îmbrățișându-le, plânsese și dânsa; dar era veselă și grăbită să iasă mai curând.

Pe drum, altfel i se păreau casele, oamenii ce întâlnia.

Iera nor și răcoare; ei i se păreau toate pline de lumină și de veselie, — ca inima ei.

Sări din trăsură, mai înainte ca aceasta să se oprească bine. Zărise două capete la fereastră: al unchiului Christache și al iubitului său... Nici n'așteptă să se coboare bunica, și ea dădu busna înlăuntru și sări de gâtul unchiului. Cum ar fi sărit după gâtul celui-l-alt, dar, de! nu se cădea.

Vorbiră însă, ca și în altă dată ,cu privirile și înțeleseră că sunt fericiți de revedere.

Unchiul și bunica avură apoi grija d'a'i lăsa câte-va momente singuri.

Arianu se ridică și veni lângă dânsa, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr

văluind-o cu privirea și dulce și plină de iubire.

— Te-ai gândit la mine, d-șoară, cum m'am gândit eu? o întrebă el.

— Da, îi răspunse Matilda, roșie la față și zâmbitoare.

Urmă un minut de tăcere. Inimile le băteau puternic; erau adânc mișcați. Arianu îi luă mâinile într'ale lui și i le sărută.

— Cât îmi ești de dragă, îi șopti.

Ea îl privi plin de mulțumire și 'i strânse ușor mâinele.

Să făcu iarăși tăcere.

Dorește cineva asemenea momente și gândindu-se la posibilitatea d'a le avea își făgăduește să vorbiască, să adreseze iubitei cele mai dulci numiri, să'i spue tot ce simțește. Și curge în gându'i nesecat isvor de manifestări sentimentale, iar dorul de a găsi cât mai curând acele momente fericite, se face arzător.

Momentele vin; iubita-i sta în față, pe urmă lângă el, mână'n mână, ochi în ochi: curenți arzători le trec prin trupuri, îi mișcă, le oprește graiul: nesecatul izvor de cuvinte ce curgeau în gândul lor mai înainte de intrevedere s'a prefăcut acum în nesecat isvor de fiori plăcuți și de căldură.

Li se păru că vine cine-va și Arianu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

se depărtă, luând un aer foarte rezervat.

Nu veni nimenea, însă .Mișcarea lor sufletească își micșoră pornirea. Atunci, putură vorbi, păstrându-și locurile cerute de loc și timp.

— Adevărat e, d-șoară Matildo, începu Arieanu că n'o să mai reintri în pension de toamnă?

— Da, domnule Arieanu... răspunse ea.

— Ce însemnare am putea da noi unei asemenea împrejurări?.. întrebă Arieanu zâmbind. Eu... parcă m'așĭ măguli cu speranța că împlinirea visului nostru de aur, se apropie... Ce zici, d-șoară?

— După vorbele bunicuței mele, că am învățat destulă carte și că până în iarnă trebuie să învăț la școala salonului, ca să mă pregătesc pentru viața de femeie, așa cred, că împlinirea s'apropie...

Arieanu nu mai putu sta locului.

— Și dorești mata, d-șoară, tot ca și mine apropierea mai grabnică a acelei epoce fericite? întrebă el apropiându-se de dânsa. Matilda ridică ochii săi mari albaștri și plini de sinceritate....

— Te îndoiești oare?.,. răspunse ea.

— O! nu, nu mă îndoesc... Matildo.,. Imi dai voie să'ți zic pe nume?

— Da.

— Nu mă îndoesc, pentru că iubirea

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

d'ar fi întrupată în lume, n'ar avea o înfățișare mai uimitoare de cât a d-tale și sinceritatea, un aer mai convingător, mai simplu și mai curat. O să fim fericiți amândoi, Matildo, pentru că d-ta ești o comoară de însușiri frumoase și eu, fără a'mi face o fală, am un caracter bun..

— Ți l'am ghicit de la început, d-le Arieanu, și sunt fericită c'a fost ursit să fie partea mea..

S'auzi tușitul Unchiului Christea. De sigur că bătrânul își închipuia scena din salonaș și își vestia sosirea ca lumea să-și ia locurile cuvenite.

Cucoana Smaranda intrând după bătrânul, se deschise vorba despre localitatea de băi in care ar fi bine sa meargă și cerură avizul tânărului.

— Aveți trebuință de băi sau numai de aer curat ? întrebă el.

— Ba, slavă Domnului, de făcut băi n'avem nimenea din noi trebuință, răspunse bătrâna.

— Atunci, v'aș recomanda Câmpulungul cu escursiuni pe la Rucăr... zise Arianu aruncând Matildei o privire semnificativă.

— Ce'i drept că și suntem în stare d'a umbla mult și de a ne acăța ca iezii pe munți, răspunse bătrâna râzând. Dacă ai fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

d-ta pe acolo ca să însoțești pe Matilda și să vă întovărășiți cu alții la așa soiu de plimbări, tot ași mai zice : *da.*

Matilda plecă ochii, roșie de speranța plăcută ce i se dădea, iar Arianu înțelese în sfârșit că dacă nu i se spunea încă : vei fi al ei, — i se deschidea calea încurajării și li se da timpul amândorora de a se cunoaște mai bine, de a se întări mai mult în dragostea lor, de a gusta, într'un cuvânt, farmecul realității viitoare, picătură cu picătură, în zile pline de nerăbdarea așteptării și de dorul de a auzi din gura bătrânilor cuvântul cel mare : *vă însoțim.*

Să hotărâră pentru Câmpu-Lung și de a doua zi chiar Arieanu porni să caute o casă pentru unchiul, mătușa și Matilda, și o odaie pentru dânsul în apropiere de dânșii.

In ziua de 2 Iulie porniră, și după o săptămână de odihnă acolo, unchiul se întoarse în București ca să-și vadă de clădire.

Spitalul din Roman era gata pe din afară și se începuse în catul de sus zugrăvirea odăilor ; școala din capitală era gata și în lăuntru, și nu se aștepta decât mobilierul claselor.

Cu bani ghiață și cu brațe multe, o treabă repede să face și e gata totdeauna la vreme.

In ziua de 15 August să inaugură noul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

local al școalei „Ariceanu“ și cei ce ținură discursuri, aduseră laude fără sfârșit marelui filantrop Alexandru Ariceanu.

Ziarul „Universul“ apăru cu portretul și cu biografia plină de vorbe sforăitoare a obscurului sgârcit.

Tot în cea zi „Monitorul“ publică un decret prin care să conferia d-lui Alexandru Ariceanu „Coroana României“.

Toate acestea umplură de mânie inima cucoanei Tarsița și dorința d'a compromite pe vărul său în ochii Unchiului Christea, îi deveni idee fixă.

Intr'o seară, nu mult după înaugurarea școalei, bătrânul veni cu trenul de seară dela Roman.

Ii iera foarte rău, d'aceea, ceru să i se facă un ceaiu, ca după ce l'o trage bine pe corp cu spirt de vin curat, să i'l aducă să-l bea.

De multe ori, la răceală, tratamentul acesta îi folosise.

Cucoana Tarsița, care își urmăria planul d'a compromite cu orice chip pe verii săi, se puse să pregătiască ceaiul împreună cu Pipița.

Pe când aceasta să dusese să caute lămâie, Tarsița lăsă în pahar un grăunte mărișor de afion, — substanță ce purta la dânsa cu scopul d'a o întrebuința la răzbunarea ei, de cum s'ar fi ivit prilejul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

Unchiul bău ceaiul, pe care îl găsi prea tare și după ce se înfășură bine cu plapuma, porunci să-l lase și adormi.

A doua zi cucoana Tarsița așteptă ca pe ghimpi să se facă ceasurile zece și porni la Ariceanu.

Când ajunse, Unchiul nu se sculase încă. Ea se cutremură, când auzi, și tocmai atunci se gândi la ceea ce făcuse și se întrebă cu groază de nu cum-va murise moșneagul.

Așteptară până la 12, — Pipița liniștită, că unchiul nu numai odată dormise așa de târziu, — Tarsița cu chip aprig de nerăbdare și de teamă d'a nu fi făptuit o crimă.

Veni Ariceanu din târg; — ierau 11 și Unchiul tot dormia.

Atunci tot Tarsița îndemnă să între cineva ca să vază de nu cum-va îi e bătrânului așa de rău că nu poate nici să strige.

Pipița intră în vârful degetelor, afurisind în gându-i ușile care scărțăiau mai tare par-că de cât altă dată.

Unchiul Christea iera desvălit, roșu la față, cu ochii închiși și sufla greu...

— Unchiule, dormi? întrebă ea încet, apoi mai tare...

Bătrânul par'că auzi, căci mișcă o mână dar nu deschise ochii!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Pipița ieși și spuse lui bărbatu-său și vere-sei. Intrară câte trei.

Il strigă Pipița, apoi Tarsița și la urmă Ariceanu, mai tare.

Bătrânul luptă mult până deschise ochii și zise încet de tot:

— 'Mi-e greu... 'mi-e rece...

— Aleargă la doctor, bărbate...

Tarsița răsuflă. Avea rezultatul dorit.

După un sfert de oră un medic sosi...

— Ce-a luat bătrânul aseară, întrebă el după ce examină pe bolnav.

— Ceaiu numai, răspunse Pipița; uite paharul e încă pe masă.

Medicul se apropiă, examină rămășița de ceaiu cu privirea și puse apoi pe limbă.

— Mă rog, nu vă supărați, aveți d-v. opium în casă?

— Da, răspunse Pipița. Vă trebuie pentru ceva?

— Il țineți de-o parte bine păstrat?

— Cum nu. Il am numai eu într'o cutiuță.

— Atunci, cum se face, vă rog, de se află opium în ceaiul acesta, din care pricină se și află bătrânul așa de amorțit? A asudat și s'a desvălit peste noapte; fiind amețit de opium, n'a avut puterea să simtă și să se înveliască și s'a declarat febră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Afion în ceaiul unchiului ? strigă Pipița. Ce ? glumești, doctore ?

— Ba nu-i de loc o glumă. Cine știe prin ce întâmplare... n'ați păstrat bine opiul... dar nu înțeleg de ce îl țineți în casă.

— Am adese ori dureri de dinți și cu afion o domolesc de tot, iată pentru ce'l țiu...

Doctorul tăcu și prescrise medicamente.

— Ce însemnează comedia asta ? întrebă Ariceanu pe nevástă-sa, după pornirea medicului.

— Afion în ceaiu, — uite, nici mie nu'mi intră în cap cum s'a făcut asta... răspunse Pipița pe gânduri.

Cucoana Tarsița porni foarte posomorâtă în aparență, ca să arate verilor săi cât e de îngrijată de cele întâmplate.

Cum ajunse acasă trimese repede pe Nicușor al d-sale la Iosofescu și la Lazu ; iar ea porni la cucoana Smaranda.

Intr'un ceas ierau cu toții la Ariceanu.

Cucoana Tarsița avusese grijă să dea să înțeleagă tuturor că afionul găsit în cafea trebue să fi fost pus într'adins... Fără a numi pe cineva, toți puseră afionul în socoteala soților Ariceanu,

De aceea cu toții să arătară foarte posomorâți față cu Aricenii, iar Lazu, nu putu răbda să nu acuze pe Pipița, care'i era mai la îndemână...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Eu, strigă Pipița, furioasă, — eu să pui afion în ceaiu Unchiului, cu știrea mea, — ce! ești nebun, domnule!... Doar n'ăi fi socotind că vreau să'l omor...

— Mai știi că nu veți fi voind și aceasta, ca să moșteniți mai curând; că Unchiul trebue să fi făcut testamentul...

— Domnule, te rog să eși afară din casa mea, cu astfel de vorbe, că de nu, pun slugile de te dă pe brânci... Mișelule!... Auzi, să omorâm noi pe Unchiul!... și de ciudă mare începu a plânge cu hohot.

Toți alergară să vadă ce e. Plângând, Pipița se adresă lui Iosofescu și cucoanei Smarandei, spunând obrăznicia lui Lazu.

- Dacă nu-i mirare și asta, — zise cucoana Smaranda, privind'o cu ochi de șerpoaică. Banu'i ochiu dracului și voi numai sfinți nu sunteți în privința asta...

— Cum se poate, mătușică, să bănuești și d-ta așa faptă urâtă... zise ea cu mâhnire.. Te credeam mai cu judecată...

— Ce zici despre asta, Unchiule? șopti Tarsița lui Iosofescu.

— Zic, răspunse el tare, că Unchiu Christea ar trebui dus la mătușica Smaranda.

— Tocmai la asta m'am gândit eu și am și cerut voe doctorului. El 'mi-a spus că bine învelit și în trăsură închisă pot să'l duc..

— Nu, strigă Ariceanu, asta n'o îngă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

duesc. Șadă la capul lui, caute'l cine poftește dintre d-voastră, însă din casa mea nu'l las să iasă.

Atunci intră Matilda, care stătuse la capul Unchiului său.

— Bunicuțo, zise ea, te poftește Unchiul și pe d-ta Unchiule Iosofescu...

Matilda, Iosofescu și Smaranda se duseră lângă bolnav.

— Ascultați-mă,—le șopti Christea, poate că ceasul din urmă mi s'apropie. Trebue să le am toate în regulă. Să'mi aduceți acuma, cât mă simt mai în putere, un avocat ca să'mi fac testamentul...

Lacrimile udară ochii Smarandei și ai Matildei...

— Ei, ce'ți veni să te gândești la asta acuma? îi zise soră-sa.

— Omul cuminte se gândește la toate, dragă, că nu știe când o să'i bată ceasul de veci... Nu plânge, că uite mâhnești și pe drăguța moșului... Și dac'o fi să mor, — adaose bătrânul după o pauză, — mor liniștit că o știu pe copila asta pusă pe calea cea bună... Și apoi am trăit destul... Nu 'mi-e rușine de viața ce-am dus'o și pe care o s'o las, după cum nu 'mi-e teamă de moarte și de viața cea-l-altă...

— Christeo, — îi grăi după puțin Smaranda. Nu vrei să mergi acasă la mine, că par'că eu te-aș căuta mai bine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dacă dă voie doctorul, merg...

După un ceas, Christea cu avocatul și cu magistratul ce veniseră, rămaseră singuri iar Iosofescu îi ținea pe toți de vorbă în odaia Pipiței. Către seară, Unchiul, după voința lui și cu permisiunea medicului, fu dus la soră-sa.

Porțile se închiseră cu poruncă mare ca nici unuia din nepoți, afară de Iosofescu, să nu i se dea drumul în casa cucoanei Smaranda.

Ariceanu și nevasta lui dormiră rău în noaptea aceea. Și fiind-că mintea nu le era ocupată de cât de întâmplarea aceasta, fu lucru firesc că ei visară visuri groaznice.

Mai ales că Unchiul nu le lăsa nimic și că erau astfel vârtos trași pe sfoară,—era partea cea mai urâtă și cea mai des repetată a somnului nopței aceleea.

A doua zi, cu capul greu de nesomn și de inimă rea, Ariceanu alergă pe la opt, la Smaranda.

La poartă i se spuse că nici unul din nepoți nu are voie să mai vadă Unchiul...

Fu o lovitură de trăznet pentru Ariceanu și puțin lipsi să nu cadă jos, atât de rău ce'i veni.

Ca un om beat porni acasă. Veni mai târziu cu Pipița și întâlni pe Lazu și pe Bondaru cu nevasta. Erau negri la față ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

pământul, de porunca Unchiului: aceasta însemna disgrația,—prin urmare nimic din avere.

— Și numai d-voastră trebue să vă mulțumim toți,—strigă Tarsița, neluând seama că se află în mijlocul stradei, că de la început ne-ați fost piedecă d'a avea parte dreaptă din averea unchiului; și acuma, din pricina afionului ce 'iați dat, ne-a urât pe toți așa, că n'o să avem nici o parte de la el... Iaca unde ne-ați adus.

— Mâre, ia mai tacă'ți gura, cucoană, că o să'ți găsești Bacăul într'o zi, i se răsti Ariceanu, — și-i lăsă, pornind cu Pipița pe alt drum.

* * *

După câte-va zile unchiul Christea se însănătoși. Înșelat de faptul că se simția bine și văzând timp frumos ieși să ia puțin aer, împreună cu Matilda.

Răci însă mai rău ca întâia oară și fu așternut la pat.

De astă dată vârsta sa înaintată nu'l putu face să reziste boalei, și viața începu, văzând cu ochii, să'și ia rămas bun de la corpul îmbătrânit.

Pământul i se urcase în față.

In ziua de 2 Octombre, se liniști. Fața sa luă o expresiune blândă și senină, — în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ochii duși în fundul capului luciră încă odată câte-va sclipiri de mulțumire și de bunătate. Chemă pe Matilda, o așeză lângă el, pe un scaun, îi luă mâinile cele mici, albe și tinere în mâinile lui osoase, sbârcite și înegrite de boală, și o privi lung, zâmbitor.

— Dragă fetiță, sunt în ceasurile din urmă. Simțesc asta... Uite, de ici de la pept, par'că mi se tot sue ceva în spre gât. E sufletul, care își gătește calabalâcul de ducă. Tot ce doresc, fetiță drăguță, e să fii bună, cinstită și iubitoare pentru acel ce o să fie bărbatul tău. Eu, de partea mea, îți las după cum o să se găsiască în testament, destul, ca să puteți duce o viață lipsită de trebuințile aspre ale vieței.

Dacă Arieanu o veni azi p'aici și oiu mai fi cu cunoștință, să'l aduci cu tine și să vă dau blagoslovenia mea. Nu plânge, pentru că mor mulțumit.

Matilda se plecă și sărută cu căldură obrajii galbeni ai unchiului Christea, — iar batrânul o strânse pe inima sa care bătea încet, ca flacăra aproape d'a se stinge a unei candele.

In adevăr liniștea aceea senină, era începutul stingerii puterilor. Sângele nu mai putea să hrăniască corpul, nepútând să circule prin vinele îmbătrânite. Pe la ex-

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

tremităţi, membrele începuseră a se răci; — moartea îşi lua dreptul în stăpânire.

* * *

In ziua de 10 Noembre sora unchiului Christea, desfăcea testamentul, fiind de faţă cei în drept şi nepoţii.

Averea totală se urca la suma de 5 milioane cinci sute de mii, — 2 milioane fiind socotită moşia şi restul în valori.

Moşia era lăsată ca fond spitalului; cinci sute de mii de franci ca fond şcoalei Ariceanu din capitală; cinci sute de mii ca fond, şcoalei mixte de pe moşia lui; lui Iosofescu cinci sute de mii de franci; Matildei un milion, — şi restul de un milion pentru fundarea unui azil pentru bătrânii săraci şi infirmi.

Celor-l-alţi nepoţi sfaturi părinteşti. Iar ca aducătoare la împlinirea testamentului pe soră-sa Smaranda.

Lui Ariceanu îi veni rău, şi ieşi strigând şi făcând hoţ pe cel ce murise. Două luni apoi fu bolnav de friguri cu delir şi rămase cam idiot.

Cucoana Tarsiţa, spre marea mirare a tuturor, nu zise nimic şi eşi oftând. N'o lăsa în pace cugetul că tot din pricina ei i se trăsese moartea bietului unchiu. Ii părea rău că nu dobândise nimic de pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

urma isprăvii sale, dar nu îndrăsnia să vorbească de teamă nu cum-va să i se zică: tu ai ucis pe unchiul.

Lazu se sfătui mult cu avocatul ce făcuse testamentul și apoi cu alții, dacă nu cum-va e vr'un mijloc d'a'l strica. In urma încredințării că nu poate face nimic, se răzbună cu vorbele: era nebun, sărmanul, — adresate memoriei unchiului Christea.

Lui Răbuș, îi venia să strângă de gât pe Matilda, că ea nu'l voise și-l făcuse astfel să piarză un milion; se mângăiă însă puțin când ministrul său îl trimise în *misiune extraordinară* ca să studieze cât aer respiră puii de nemți în clase, și a face un raport. Ministrul voia să se lase atâta aer în școalele românești cât se afiă și în cele din Germania.

Matilda plânse mult timp pe unchiul Christea și dacă se mângăiă în fericita-i căznicie cu Arieanu, de pierderea bătrânului, nu va putea de sigur să'l uite nici odată.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 2015 1921
Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro